

INUIT ATAQATIGIIT QINERSINEQ 2018

INOQAT UNINNGISAANNARIT – ILAGISSAVATSIGIT

#Ilagissavatsigit #ViErMedDig #WithYou

ATUGARISSAARNISSAMUT SIUARIARTORNEQ

Atugarissaarnikkut suli pitsaaneruserumik atugaqarnissamut aningaasaqarnikkut siuariartortitsissaagut. Erseqqissunik qaffasissunillu immitsinnut anguniagassitta – aalisarnermi, takorniariaqarnermi, inuusutissalerinermi – inuusutissarsiornermi tamani. Aallarnisaanermut nutaaliornermullu aqqutissiuussisaagut. Nukiit pigereerpavut, atortariaqalerpavut.

IMMINUT NAPATINNISSAMUT ILINNIARTITAANEQ

Ilinniartitaaneq siunissamut toqqammaviuvoq. Ajunnginneruserumik naligiinneruserunillu meerartatsinnut inuusuttortatsinnullu tamanut, nunaqarfinni illoqarfinnilu, ilinniartitaanikkut periarfissiissaagut. Meeqqat atuarfiat patajaatsoq aqqutissaavoq. Assassornikkut ilinniaqqiffiit inuusutissarsiornikkullu ilinniarfiit ilisimasaqarnikkut nukittorsartigit. Minnerunngitsumik inuusutissarsiornermik sulialinnut ilinniartitaaneq pillugu suleqatigiinneq nukittorsartigu – siuariartornissamut piginnaasat naleqquttut pilersikkumallugit.

INEQARNEQ TAMANUT PISINNAATITAAFFIUVOQ

Toqqissisimanartumik naleqquttumillu ineqarnissaq tamanut pisinnaatitaaffiuvoq. Ineqarneq ataatsimut isigalugu nutaaliorfigineqartariaqarpoq. Siunissamut piujuaannartitsinerlu tunngavigalugit akilerneqarsinnaasunik inissianik sanaartortariaqarpugut – aamma inuusuttunit angajoqqaanngorlaaniillu akilerneqarsinnaasunik. Torrallataasumik pilersaaruserluta utoqqarnut inunnullu innarluutilinnut tuluaereersunik inissialiussaagut - kikkummi tamarmik toqqissisimanartumik ineqarnissamik pisinnaatitaaffeqarput.

NALIGIILLUNI KIFFAANNGISSUSEQARNEQ

Nunarput siunissamut aalajangiiffiusussamut pulavoq. Kiffaangissuseqarnerup toqqammavia nammineq suliarissavarput, inuttut ataasiakkaatut inuiaqatigiittullu. Akisussaaffimmik tiguseq inuiaqatigiinnilu naligiissitsineq tamanut tunngavoq. Siunissaq kiffaangissuseqarfiusoq inuup nammineq immikkoortitaanani ajattugaannginnissaanut tunngavoq. Siunissaq neriuuteqarfiulluartoq takorloorparput, tamatta peqataaffigisarput tamatsinnut inissaqartitsisoq.

INOQAT UNINNGISAANNARIT, ILAGISSAVATSIGIT

Meeqqat inuusuttullu toqqissisimanartumik peroriartornissaat angajoqqaat inuiaqatigiillu tamatta akisussaaffigaarput. Nukiit tamaasa kattullugit inuuniarnikkut atugarliorneq naligiinnginnerlu akiussavagut. Inuk ilivitsutut isigissavarput. Tamanna isumaqarpoq isumagininnikkut, peqqinnissaqarfikkut, suliffeqartitsinikkut ilinniartitaanikkullu sullissinerit ataqatigiissagaasumik ingerlanneqassasut. Nunatsinni aanaa aataalu periarfissagissaartissavagut, minnerunngitsumik ilinniariarlutik avalassimasut inuiaqatigiinnut ingerlalluartunut angerlarfissaqarnissaat qulakkiissavarput. Kikkummi tamarmik atorfissaqartippavut. Aqqutaani ilagissavatsigit.

AMMASUMIK INUIT PEQATIGALUGIT INGERLATSINEQ

Nunarput naalackersuinnikkut tutsuiginartumik siuttoqartariaqarpoq. Innuttaasut naalackersuinnikkut aqutsisunut tar-rarsorsinnaallutik misigisimassapput. Nuna anguniagaqartoo akisussaaffimmik tigusilluni ingerlanneqassaaq, tamat oqartussaaqataanerat qitiutillugu. Uatsinnut naalackersuilluarneq tassaavoq ammasumik paasinartumillu ingerlatsineq. Ammasuuneq innuttaasut toqqissisimanissaannut tatiginninnissaannullu matuersaataavoq.

PAASINARTUMIK INGERLATSINEQ

Innuttaasut paasissutissanik tigusaqarsinnaanerat naalackersuilluarnermik ingerlatsinertut isigaarput. Naalackersuinnikkut paasinartumik ingerlatsineq piumasaraarput. Tamanna isumaqarpoq paasitinneqarsinnaatitaanermut inatsit tamat oqartussaaqataanerannut nutaaliaasunut tulluortoq pigilissagipput. Innuttaasut ingerlatseqatigiiffiit ilaannakoortumik tamakkiisumilluunniit pisortanit pigineqartut ingerlanneqarnerat pillugit ullumikkumit paasitinneqarsinnaatitaanerus-sapput. Ingerlatseqatigiiffiit siulersuisuinut inuttaliinerit pillugit periutsit erseqqinnerusut atorneqassapput siulersuisul-lu piginnaasaqarnikkut pikkorissuussallutik (professionelle bestyrelser).

INUK ILIVITSOQ – SULLISSINEQ ILIVITSOQ

Naalackersuinnikkut innuttaasut qitiutillugit ingerlatsissaagut. Inuk ilivitsoq isiginiarneqassaaq. Tamanna isumaqarpoq naalackersuinnikkut qaffasinnerpaamit suliassaqarfiit akimorlugit ataqatigiissaarineq ingerlanneqassasoq. Naalackersui-nikkut suliassaqarfinni ataasiakkaani mattullunilusoq ingerlatsisoqassangilaq. Akerlianik suliata tamatigut ataqatigiis-saagaassapput, innuttaasut sullinneqartut atorfissaqartitaat ilisimaaralugit sullissineq ilivitsoq ingerlallugu.

KALAALLIT NUNAAK TAMANIK INISSAQARTITSISOQ

Naalackersuilluarneq aamma qaffasinnerpaamit Kalaallit Nunaanni tamanut inissaqartitsinermik takutitsinertut isigaar-put. Tamanna akisussaaffittut annertuutut isigaarput. Inuiaat imminnut napatittut akaareqatigiinnermik pingaartitsisut takorluugaraavut. Kalaallit pisinnaavugut, piumavugut. Ataatsimoorumavugut.

KALAALLIT NUNAAK KIFFAANGISSUSEQARTOOQ

Suliassat annertuut sunniuteqarfigilluarlugit ingerlannissaannut akisussaaffimmik tigusiumavugut. Namminiilivini-nissap angutsernerani inuiattut aamma kiffaangissuseqarnissarput sularissavarput. Inuiaat kiffaangissuseqartut tassaassapput aamma inuit ilukku nukittullutik kiffaangissuseqartut, pigiliutiinnakkanik isumaqarfigineqangitsut, immikkoortitaangitsut, naqisimaneqangitsut. Suliassat siunitsinniittut tamatsinnit kivitseqataaffigineqartariaqarput akisussaaqataaffigineqartariaqarlutillu. Tamatta atorfissaqartinneqarpuq. Kalaallit Nunaat kiffaangissuseqalersissal-lugu suliassaq annertuvoq. Nuna kiffaangissuseqartooq sulissutigissallugu immitsinnut namminersorneq pillugu inatsisi-liornikkut tunngavissippugut. Namminersorneq timalissavarput. Tigussaasumik ataqatigiissaagaasumillu suliassaqar-finnik naalagaaffimmit tigusinissaq sularissavarput, pilersaaruseralugu.

TUNNGAVIUSUMIK INATSIT INNUATANUT TAMANUT ATUUTTOQ

Tamanik inissaqartitsineq Inuit Ataqtigiiit tunngaviusumik inatsisissatsinni malitassatut tunngaviusutut pingaartitaraar-put. Tunngaviusumimmi inatsit inuit innuttaasutut politikikkullu pisinnaatitaaffiik imaqtussaaq. Kia sumik pisin-naatitaaffeqarneranik apeqquusiisoqassappat aalajangiusimaffigaarput kialuunniit immiinnut nammineq kinaassutsiminik aalajangiisnaatitaanera pisinnaatitaaffittut tunngaviulluinnarmat. Aamma uatsinnut tunngaviulluinnarpoq nunatut nunatsinni ikinnerussuteqartunut pisussaaffitsinnik naammassinnittassagatta. Allatut oqaatigalugu peqataatitsissaa-

gut, immikkoortitsinata. Tamanna kinaassutsimut, oqaatsinut, qanoq isikkoqarnermut inuiaassusermullu atuutissaaq. Tamattami atorfissaqartinneqarpugut.

SIAMASISSUMIK PEQATAATITSINEQ

Tunngaviusumik inatsisiliorneq pillugu Isumalioqatigiissitamik patajaatsumik pisariaqartitsivugut. isumalioqatigiissitap inuttaligaanerata eqqarsaatigilluagaanerunissaa pisariaqarpoq. Innuttaasunut qaninnerusumik peqataatitsinerusumillu suleriaasilimmik, allanngoraqattaanngitsumik, suliassamut ilisimasaqarluarnerusumik suliassamullu piffissalinnik inuttaligaasumik Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiissitamik ilusilersuisoqarnissaa Inuit Ataqtigiit siutuuffigissavarput.

Inuit Ataqtigiit makkua piviusunnortikkumavagut:

- Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu isumalioqatigiissitaq aqqjissuuteqqinneqassasoq, inatsisartunut ilaasortanik inuttalernagu inuiaqatigiinnit siamasissumik peqataaffigineqartunngorlugu
- Tunngaviusumik inatsisissaq pillugu suliakkiissutip allanngortinnissaa inatsisissap imarisassai tunngaviusut erseqqissarlugit – isumalioqatigiissitaq erseqqissumik malitassaqarniassammat
- Innuttaasunik peqataatitsinissamut erseqqissumik pilersaarusiornissaq, innuttaasunik nalignnaasumik ataatsimiititsiinnarluni naammangimmat
- Inuusuttut tunngaviusumik inatsisiliorneqarnissamut peqataanissaminut aalajangersimasumik peqataaffissarsinissaat – soorlu qarasaasiakkut oqallittarfisigut allatigulluunniit inuusuttut namminneq oqallittarfiisigut

Inuit Ataqtigiit erseqqissaqjissavarput Tunngaviusumik inatsisiliorneqarnissamut suliaq siamasissumik peqataaffigineqartumik ingerlanneqartariaqarmat isumaqaratta. Tamanna isumaqarpoq inuiaqatigiinni kattuffiit, kommunit, susassaqtut minnerunngitsumillu innuttaasut peqataatinneqarnerungaarlutik suleriaaseqartoqassasoq isumaqartugut. Innuttaasunik peqataatitsinissamut nutaamik eqqarsarluni erseqqissumik pilersaarusiornissaq suliarineqassaaq.

ATUGARISSAARNISSAMUT SIUARIARTORNEQ

Atugarissaarneq attakkumallugu nangittumillu annertusarumallugu inuussutissarsiornikkut aningaasarsiorneq siuariartorfiusariaqarpoq.

Inuussutissarsiornikkut ineriartortitsinitta suliffissanillu pilersitsiniartarnitta kigaappallaamik ingerlanerisa takuti-ppaat naalackersuinikkut nutaanik suliniuteqartariaqartugut. Sineriassuatsinni inuussutissarsiornikkut periarfissat pigisavut aamma inunni inuussutissarsiutinik nutaaliorusuttuni soqutigisat assigiinnegeaat. Inuussutissarsiornikkut siuarsaaniartunut allaffissornikkut pisortanit sullinneaqarpoq pitsaaneerusariaqarpoq. Pilersitsiniartunut kiffartuussi-nermi piffissamik atuineq sivikillisartariaqarpoq.

Inuussutissarsiutinik siuarsaanermut aningaasaliissutit annertussusaat inuussutissarsiutit pilersitaqarnerusunn- gorlugit aqqissuunneqartariaqarput. Aningaasaliissutit inuussutissarsiutillu pilersut imminnut naapertuuttariaqar- put. Angusaqarnerulertariaqarput.

Sulisitsisut aamma sulisartut kattuffii peqatigiillutik kommuni suleqatigalugu sumiiffinni inuussutissarsiutinik siuarsaanerat aallartinneqartariaqarpoq.

Inuussutissarsiortut suliffeqarfiuteqartullu suliffissanik pilersitsiniarnermi suleqatigineqassapput. Suliffeqarfiutillit inuussutissarsiutinillu inerisaanermik ilisimasallit piginnaaneri atorluarlugit siursaaqatigiinneq nutaaq ingerlatis- savarput.

Inuussutit, inersimasut utoqqaallu periarfissanik takorluugaqartut atorluarlugit aamma siunissamat takorluuisin- naassuseq nutaaliornelnu inuit akornanni annertusassavarput.

Inuussutissarsiornikkut ineriartortitsilluarsinnaassutsitsinnut nunarsuarmioqatitsinnik suleqateqarsinnaaneq tun- ngaviulluinnarpoq. Nunaqqativut aallarnisaarusuttut suleqatissarsiorluarsinnaanissaannut aqqutissiussiumavugut, tamatumani pisortat pitsaasunik sinaakkusiinissaat avammullu nunatta suleqateqarusussusaanik takutitsinerat tunngaviulluinnarpoq.

Allaffissornikkut qitiusumiit pisortat aqutsiniartuarnerat eqarteq nutaamik aqqissuussinikkut iluarsivigineqassaaq. Suliniuteqarusuppugut inuit illoqarfigisaminni nunaqarfigisaminnilu inerisaarusussusaat qiteralugu nunaqqatigiit ataatsimoorussaattut aallartinneqassaaq, suleqatissarsiornerlu ammaffigineqanissaa pingaaruteqarlunnarpoq.

Uku anguniassavagut:

- Aallarnisaasut nutaaliortullu aallartitsinerminni ukiut siulliit pingasut ingerlaneranni akileraarutitigut akiligassin-neqartanninnissaat pisinnaalissaaq suliffeqarfimmi pineqartumi ineriartortitsineq uppersarsarneqarsinnaappat.
- Ingerlatseqatigiiffiit suliffeqarfiillu akileraarutaasigut nunatta karsianut aningaasat pissarsissutaasartut 25 %-iisa kommunitut tallimanut agguanneqartalnissaat siunnersuutigaarput, najukkani inuussutissarsiornerlullu siuariartortoqaqqullugu.

Nunarput siunissamut aalajangiiffiusussamut pulavoq. Inuit ikiliartuinnarata amerliartortariaqalerpugut. Inuusuttat-sinnut periarfissagissaartitsisariaqarpugut, tamanna nunarput qimallugu ilinniareerlutik angerlartut, pisariaqartip-paat.

Nunatsinni illoqarfimmik pingaarnersaqarnerput tulluusimaarutigisariaqarparput. Nuuk Issittumi illoqarfiit pingaar-nersat akornanni immikkuullarissumik inissisimavoq nunattalu siuarsaqqinnissaanut qimoqataallunnarluni. Periarfis-sat atorluassavagut, pisariaqartitsinerlu tunngavigalugu, nunatsinni innuttaasut amerliartornissarput siunniullugu, illoqarfiit pingaarnersatta ineriartortuarnissaa ataatsimoorfigissavarput.

PIJUJAANNARTITSINEQ TAMATIGOORTOQ SIUARIARTORTITSISQ

Siuariartornissamik anguniagaqarnermi piujuaannartitsineq aamma qituvuq. Piujuaannartitsineq tunngavigalugu siuariartortitsineq uatsinnut tassaavoq kulturikkut, aningaasaqarnikkut, inooqatigiinnikkut avatangiisillu eqqarsaa-tigalugit ataqatigiissagaasumik oqimaatigiissumillu siuariartortitsineq. Inuussutissarsiornermik suliallit Naala-gaaffiit Peqatigiit piujuaannartitsineq pillugu anguniagaannik 17-iusunik sammisaqartitsinerat iluarisimaarparput. Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuaq tamakkerlugu anguniagaat siamasissuupput, piitsuussutsip akiorneranit, nali-giissitaanermut, naligiinnginnerup akiornissaanit aningaasaqarnikkut siuariartornissamut suliffissaqartitsinermullu tunngasuullutik. Naalagaaffiit Peqatigiit anguniagaasa ataatsimut oqaatigalugu siunertaat tassaavoq inunnik tamanik peqataatitsinissaq, inoqatinik qimataqanninnissaq.

Piujuaannartitsineq inuussutissarsiornerlullu ineriartortitsinermiippoq, aatsitassarsiornermi, nunami suliffissaqar-titsinermi, takornariaqartitsinermi, aalisarnermi inuussutissanilluunniit tunisassiornermi, kingunerisassai ataqatigiissusaallu ilisimaaralugit ingerlatsisoqarnissaa siunniuteqqavarput. Suliniutinik nutaanik pilersitsinissamut sapiissuseqassavagut siunissamullu isiginnilluta inuussutissarsiornerlullu aallartisarneqartut nunatsinni tunngavissin-neqarlunnissaat, ilisimasat qaffaannissaat siuariartortitsinermillu kinguneqartitsinissaat qulakkiissavarput. Qaffa-sissumik pitsaassusillimmik ilinniartitaanikkut siuarsaanerup CSR Greenland-mit immikkut sammineqarnera pitsaa-sutut isigaarput.

AALISARNERMI NUNARSUARMI SIUTTUUSSAAGUT

Kalaallit Nunaat inuussutissarsiornerlullu tulluusimaarutissaqaaq – ingammik aalisarnermi inuussutissarsiornerput tulluusimaarutissaavoq. Assersuutigalugu immap nillertup raajaanik tunisassiornermi nunarsuarmi siuttuuvugut. Ta-manna tunngavigalugu suli ineriartortitseqqissaagut, siuariartortitsinikkut atugarissaartitsinerujumalluta.

Inuit Ataqatigiit erseqqissumik anguniagaqarpugut. Nunarput nunarsuarmi aalisarnermi siuttuussaaq. Aalisarnerq inuussutissarsiu-titta pingaarnersaraat isertitaqarfionerpaasoq, sulili pikkorinnerulersinnaavugut. Anguniakkamut tassunga suliniuteqarnissamik tamassi peqatiseratsigut.

Anguniakkammi anguneqarsinnaanera uppersarsareerparput. Raajanik tunisassiornerput nunarsuarmi pitsaanerpaat ilagaat siuttuuffigaarpullu. Qaleralinnik tunisassiornermi aamma qaffakkiartuaarpugut. Nunat tamalaat akornanni mi-silitakkavut, tunisassiornermut nittarsaassinermullu ilisimasavut, aalisagaqatigiinnut allanut aamma atussavagut.

Anguniakkap angunissaanut suut aqutissaappat? Siullertut aalisarnitsinnik pitsaanerpaamik aqutsissaagut, tassa piujuaannartitsineq tunngavigalugu ingerlatsinikkut, ilisimatuussutsikkut ilisimasat pitsaanerpaat tunngavigalugit, najukkani aalisartut piniartullu ilisimasaat tunngavigalugit politikikkullu patajaatsumik ingerlatsinikkut. Kinguaariit tullit immap pisuussutaanik inuuniuteqarsinnaanissaannik qulakkeerinnittariaqarpugut.

NUNA TAMAKKERLUGU NAAPERIUTEQARNEQ

Aalisarnermut inatsimmik nunatsinnut pitsaanerpaap sanarfinissaanut pisariaqartipparput inuussutissarsiornikkut pisuussutit inuiaqatigiit pigisaannik atuinermik aqutsinermut tunngaviliisussamik suliaqartariaqarnerput. Aalisarnermut inatsit siamasissumik isumaqatigiiffiusoq, nuna tamakkerlugu naaperiuteqarfiusoq, aalisarnermillu inuussutissarsiortunut patajaassusermik siunissamullu nalornisitsinngitsoq anguniarlugit suliaqassaagut. Ukiut qulikkaat marluk pingasullu akornanni raajarniartunut nalornisitsisimanginnerup takutippaa qanoq aqutsinilluarsinnaassut-sip pingaaruteqassusia. Qulakkeeqqaassavarpulli inatsisissap aningaasaqarnikkut kingunissai tamakkiisumik qulaajaaarsimanissaa.

Tamatumunnga uagut politikerit aalisarnermik ingerlatallit tusarnaarsinnaasariaqarpavut, tamallu oqartussaaqataa-nerat tunngavigalugu siamasissumik peqataatitsilluta periuseqarnissatsinnut piareersimasariaqarpugut. Aamma periutsit pigiliutiinnakkat qimallugit nutaamik eqqarsarsinnaassuseqartariaqarpugut inerniliussamillu nukittuumik ataatsimoorfigineqartumillu suliaqarnissatsinnut ilungersornerusariaqarpugut.

PISASSIISUTIT TAMANIT OQARTUSSAAQATAAFFIGINEQARNERUSUT

Aalisarnermut inatsimmik pisassiissutinik piginnittuunermik tamanit oqartussaaqataaffigineqarnerusumik qulakke-
rinnittumik suliaqarusuppugut. Imartatta pisuussutai tamatsinnit pigineqarput, pisuussutit meeqqatta ernutattalu aamma pigaat. Taamaammat pisasseeriaatsimik aalisarnermit isertitanik naapertuunnerusumik agguariaasiliisumik pisassiissutinillu piginnissinnaanermut tamat oqartussaaqataaffiginninnermik siamasinnerusumik isumaqatigiis-
suteqartariaqarpugut. Inuit Ataqtigiit aqqiissutissanik tamanit peqataaffigineqarsinnaasunik nassaarnissamut siuttuussaagut.

Minnerunngitsumik aalisarnermi ingerlatsisut, tassalu KNAPK, Sulisitsisut, SIK ingerlatseqatigiiffillu, oqaloqatiginis-
saat pisariaqavissoq piviusunngortissavarpur.

NUKIPASSUIT PIGEREERPAVUT – SULI ILINNIARTITAANNIKKUT SIARSAAQISSAAGUT

Aalisagaqatigiinnik allanik avammut tunisaqarnermi siuttunngornissamut ilinniartitaanikkut suli qaffassaaqqinnissaq aamma pisariaqarpoq. Nunaqavissunik ilinniartitaanikkut periarfissiilluta peqataanerulernissamut iluatsilluarnerunis-
samullu aqutissiuussissaagut. Avatitsinnit ilisimasanik aallernissamut tunuarsimaassanngilagut, aamma aalisarnerup tungaatigut nunatsinni ilinniartinnik pitsaanerpaanik ineriartortitsinissamut tunuarsimaassanngilagut. Ilutigalugu aamma inuppassuit pikkorissut, ullumikkut aalisarnermi sulisartuusut piginnaasaqarnerulernissaannut, aqutissiu-
sissaagut.

Aalisarnermit aningaasarsiornermik immikkut ilinniartinnik ilisimatusarfitsinni inerisaanissamut sapiissuseqas-
saagut. Aalisarnermit tunisassiornermi piginnaasanut ilinniartinnik pitsaanerpaanik peqarnissarput qulakkiissa-
varput. Sulisartunut ullut tamaasa imaani nunamiluunniit ilungersorlutik aalisakkanik avammut tunisassiatsinnik passussisartunut patajaannerusumik aningaasarsiorsinnaanissaannik ilinniaqqissinnaanissaannillu qulakkeerinnil-
luarnerussaagut.

IMMITSINNUK PIUMAFFIGINERUSSAAGUT

Aalisarnermut tamatigoortumik siuttunngornissatsinnut misilittagarisimasatta ilinniutiginissaat pisariaqarpoq. Qi-
nersinerup kingorna aalisarnermut inatsisissaq pillugu isumaqatiginnialerutta immitsinnut piumaffigilluassaagut. Sapiissuseq angusaqarusussuserlu pisariaqartinneqassapput.

Tunngaviulluinnassaarluk aalisarnermik ingerlatsinitsinni piujuaannartitsineq tunngavigissallugu isumaqatigiissagat-

ta. Piujuaannartitsineq oqaaseq paquminartuussanngilaq. Piujuaannartitsineq aalisartortatta atugaannik illersuisus-
saavoq. Siunissami aalisartuussat nukittuumik aamma inuussutissarsiuteqassapput. Piujuaannartitsineq ikinngu-
tigalugulusoq pissavarput, ikinngut aalisagaatitsinnik niuerfinnut pitsaanerpaanut ilagisassaq. Allatut oqaatigalugu,
piujuaannartitsineq tassaavoq pisisartutta piumasaat.

INUUSSUTISSARSIORNERMUT NUKITTUUMUT AMMASUUNEQ ERSEQQISSULIORNERLU

Aalisarnermut inatsisissatsinni ammasuunermik erseqqissumillu ingerlatsinissamut qulakkeerinnissaagut. Tamakku-
mi inuussutissarsiummik nukittuumik pilersitsinissamut aalajangiisuupput. Suliffeqarfik piginnaasanik nunarsuarmi
siuttunngornissamut ineriartortitsissappat aningaasaateqarlunilu ilisimasanik peqalersimasariaqarpoq. Akiliisin-
naajunnaarnerit uteqattaartut ukiumiillu ukiumut qulartarnerit atorsinnaanngillat.

PIGINNAASAT PITSAANERPAAT

Nunatsinni inuppassuit aalisarnermi suliffeqarput. Umiatsiaararsortut sinerissap qanittuani qaleralinniarnermut,
arnarlunniarnermut, saarlunniarnermut ilaalu ilanngullugit ilisimasanik immikkuullarilluinnartunik ineriartortitsisi-
mapput. Ilisimasat taakkua atorluassavagut. Pinngortitaleriffitsinnut najukkani aalisartunik oqaloqatiginninnissamut
peqateqarnissamullu naatsorsuuteqarnerunissatsinnut tunuarsimaassanngilagut, ilisimasanimmi taama ilinikkut qaf-
fassaasoqassaaq.

Uumasorsiuut aalisartullu piniartullu peqatigiinneri taakkorpiaat ilisimasanik pisariaqartitatsinnik qaffassaaqqinnis-
samut periarfissiissapput, taakkulu imartatta pisuussutaannik nukittunerusumik aqutsinissamut aqutissiussissal-
lutik. Aqutsineq nukittuneq aalisartunut ataasiakkaanut inuussutissarsiummik toqqissisimanarnerusumik, taamalu
ilinikkut ilaqutariinni najukkanilu aningaasarsiornermik toqqissisimanarnerusumik pilersitsissaaq. Aalisartut ilisima-
saat ilisimatuussutsikkut misissuineri ilaatinneqassapput.

Peqassuseq pillugu ilisimatusarnikkut annertunerusumik eqqarsarnissarput qunugissanngilarput. Taamaammat mi-
sissuutit umiarsuit pitsaaneruserut nutaaliaaneruserullu aningaasalerinissaannut ujartuisariaqarput – Paamiut nutaaq
Sannallu amerlanerit atorfissaqartippavut. Nunarsuarmi aalisarnermi siuttunngorumalluta aamma ilisimatusarnikkut
siuttuussaagut.

SIUNNIUSSAQ ANGUSSAVARPUT

Aalisarnermi suliallit pikkorissorpasuit pigaavut. Suli pikkorinnerulernissaq angusinnaavarput. Ilisimatusarneq ilin-
niartitaanerlu suli annerusumik anguniagaqarfigissavagut. Inuussutissarsiummik patajaannerusumik aalisartunut
tamanut toqqissisimanarnerusumik pilersitsinissaq periarfissaavoq, pisassiisutinillu piginnittuunermut siammaa-
nissaq periarfissaalluni.

Nunarsuarmi aalisarnermi siuttunngornissaq aningaasarsiornitsinni siuariartornermik patajaassusermillu pilersitsis-
saaq. Aqutip taassuma ingerlaviginissaanut noqinneqanngilagut. Ataatsimoorluta angusinnaavarput.

SINERISSAP QANITTUANI AALISARNEQ MSC-MIK MEQQILIK

Sinerissap qanittuani qaleralinniarnermi sukaterisariaqarput. Inuit Ataqtigiinnit sinerissap qanittuani qaleralin-
niarnerup MSC-mik meqqilerneqarsinnaanissaanut pissutsit saatsinnissaat tunngavissinneqartariaqartut isuma-
qarput. Tamanna angussagutsigu sapiissuseqartariaqarlutalu qasujaassuseqartariaqarput. Akisussaaffimmik
tamatuminnga tigusinissamut uagut piareersimavugut.

Ilutigalugu sinerissap qanittuani aalisartut nunamilu suliffissaqartitsinissaq eqqarsaatigalugit aalisakkanik allanik
aallutaqarnissamut periarfissiisariaqarput. Taama iliornermi peqassuseq pillugu ilisimasaqarneruserariaqarput
nuannaarutigarpullu Pinngortitaleriffimmi pisuussutivut pillugit ilisimasaqarnerulernissaq ulapputigineqarmat.
Aqutsineri atuisut ilisimasaannik atuilluarnissap ilungersuunna nangiissavarput. Uumasorsiuut ilisimasaat atui-
sullu ilisimasaat oqimaatigiissumik atussavavut. Taamaammat aalisarnermut inatsimmi Aalisarnermut Siunnersui-

sooqatigiit tusarniaavigineqartarnissaasa naqissuserneqarnissaat piumasaraarput.

INUUSSUTISSALERINEQ NUTAALIORFIUSOQ

Inuiaat kalaallit pisuussutigut uumassusillit annerpaamik inuuniutigiuarsimavagut. Pisuussutitta uumassusillit tunissiarinerat suli annerusumik ineriartortittariaqaripput isumaqarpugut. Siunniuppapullu nunarsuarmi inuussutissalerinikkut siuttunngornissarput.

Immitsinnut pilersornitta ullumerniit annerusumik inerisarnissaanut piffissanngorpoq. Nunatta avataaniit inuussutissalik isumalluuteqarnitta annikinnerpaaffianiitsinnissaa anguniassavarput.

Suliffissat nutaat aningaasarsiornerpullu pitsaanerusoq inuussutissalerinermi nutarsaanitsigut pilersissavagut. Inerisaanitsinnilu inuussutissalerinermi ilinniartitaanerup qaffassarnissaa qitiutinneqassaaq. Ilinniartuarsimassutsikkut angussagatsigu Kalaallit Nunaat nunarsuarmi inuussutissalerinermi siuttunngussaaq.

Inuit Ataqtigiit inuussutissalerinermi nutarterinissamat ineriartuutaasussat uku anguniarpaat:

- Inuussutissalerinermi oqartussaaffiup nammineq ingerlatilernissaa. Taamaaliornikkut nunatsinnut tulluuttumik inuussutissalerinermi sinaakkusiorsinnaajumalluta avammut niuernitsinnut akornutaanngitsumik.
- Qaffasissumik inuussutissalerinermi naleqarnerulersitsinermit ilinniartimmik pilersitsineq. Nunatsinni pisuussutitta naleqarnerulersinnissaannut nunarsuarmilu inuussutissalerinermi siuttunngornissatsinnut toqqammaviliisussaaq.
- Nunalerinerup, tassa uumasuuteqarnerup naatitsinerullu akilersinnaangorsarneqarnissaat sulissutigissavarput. Ilaatigut nunalerinermi isumalioqatigiissitarsuup atuisunit niuertunillu inuttalersugaasimasup innersuussutaanik timitalersuinikkut.
- Neqissaqarniarnikkut imminut pilersornerup inerisarnissaanut nunap immikkoortukkaartumik periarfissat aallavigalugit sukumiisumik pilersaaruserneq.
- Uillunik, eqqusanik, siuteqqunik, inalugalinnik il.il. avammut niuerneq inerisarniarparput. Taamaammat taakku avammut niuerutigineqarnerisa aallartisarneqarneranni oqartussat aallartisarnermi ikiorsiinermit neqerooruteqassapput, taamaaliornikkut avammut niuerutigineqarnerat aallartinneqarsinnaaqqullugu.
- Qeqqussanik avammut niuerneq ajornannginnerulersinneqassaaq tamanna aqqittariaqarparput.
- Pisisuukkat pillugit nalunaarut sukaterivigineqartariaqarpoq, taamaalilluni Kalaallit Nunarput pisisuukkanik annertunerusumik iluaquteqarsinnaaqqullugu. Ullumikkut assersuutigalugu neqitassat amerlasoorsuit aalisartut aningaasartuutaannik annertusaataasut eqqussorneqartarput, eqalukkanik ammassannillu neqitarineqarsinnaasunik nammineq peqarpugut.

SULIFFEQARFINNIK AALLARNISAASUT ILUATIGISSAVAGUT

Nunatsinni suliffissanik nutaanik pisariaqartitsivugut. Suliffeqarfinnik aallarnisaasut isumassarsiullaqqissusaat atorluarneqassappata timitaliinissamat periarfissaat inatsisiliornikkut aamma aningaasaliissutinik aallarnisaataasunik periarfissiinissaaq nutaaq ilusilersorneqassaaq. Suliassaaq nutaaq ineriartorluuaqqullugu suliffeqarfinnik aallarnisaasut kattuffiat SAKKOQ inuussutissarsioritullu suleqatigalugit Inatsisartut Aningaasanut Inatsisaat aqqutigalugu aningaasalersuisinnaaneq pilersaarutillu aallartinnissaannut timitaliinissaaq tunngavilissavarput.

Nunatsinni suliffeqarfinnik aallarnisaasut ullumernit amerlanerusut iluatsittumik ingerlallernissaannut aqqutissiuisariaqalerpugut. Pisariaqartitallu immikkut taasariallit ukuppuput:

- Isumassarsinermit aallartisaanissap tungaanut suliassani tamani inatsisitigut sinaakkutit erseqqissut, eqaatsut ataqtigiissullu.
- Aallartisaasunut suliniutinut aningaasaliinissamat periarfissanik amerlanermit pilersitsissaagut.
- Suliffeqarfiit ingerlallualernissaasa tungaannut siunnersortinik piginnaanilinnik suliffeqarfinnut aallartisarput

- siunnersuisinnaasunik periarfissaqartitsissaagut
- Suliffeqarfiliorniat aallartinneranniit ingerlallualernissaasa tungaannut ataatsimoorussamik suleqatigiinnermi Naalakkersuisoqarfiit akornanni ammanerulersitsinissaq ataqatigiissaarilluarnerunissarlunaa naalakkersuinikkut piomasagaatinngortinneqassaaq.
- Pisortat aallarnisaasunut aningaasalersueriaasiat sullisseriaasiillu aqqjissuuteqqinniarparput. Sullissineq inerititaqarfiunerusoq, eqaannerusoq allaffissorfiunnginnerusorlu aqqjissuusseqinnermi qitiutinneqassapput.

Suliffissanik nutaanik siuarsaaniartut suleriaasiat, siursaanerat aamma Namminersorlutik Oqartussat suleqatigiinneranni aporfisartagaat anigorniarlugit inerisaasartut misilittagaat aallaavigalugit aqqjissutissat iliuusissallu katersussavagut.

Suliffeqarfinnik aallarnisaaneq suliffissanillu pilersitsiniarneq sakkortusisamik politikkikkut naqissuserneqassaaq. Tassuuna Naalakkersuisoqarfiit pisussaaffilerneqassapput suliffeqarfinnik nutaaliorneq pingaartillugu siuarsarneqassasoq. Immikkut atorfinitsitsisoqassaaq naalakkersuisoqarfimmi suliffeqarfinnik aallarnisaaniartunik tamakkiisumik kiffartuussisussanik.

Namminersorlutik Oqartussat pisussaaffilerneqassapput suliffeqarfiit angingikkaluarlutik suliassamik kiffartuussinikkut naammassinnissinnaasunut isumaqatigiissusiorninnaalernikkut. Nunatsinni suliffeqarfiutillit qanoq angitigineerat apeqqutaatinnagu pisinnaasaat aallaavigalugit suleqatigiinneq aamma kiffartuussinikkut timitaliiffiqineqassaaq.

Suliffeqarfinnik pilersitsiniartut nutaaliortullu pisortat kiffartuussiniarneranni ”mattussaaqasutut” misigisimatinnegartarnerat qaangerneqartariaqarpoq. Nunatsinni suliffeqarfinnik aallarnisaasut piunaffiqineqassapput politikkikkut piomasagaatit nutaat suliffeqarfinnik aallarnisaasut pisortat kiffartuussinerat pillugu naliliineri, tassa atuisut isumasiorneqarnerisa nalunaarusiorneqartalernerisigut. Taamaaliornikkut politikkikkut suliffeqarfinnik nutaanik aallarnisaasut pitsaasumik kiffartuunneqarnissaat pillugu qulakkeerinninnissaq timitalerneqassaaq.

Pikkorissaaneq piginnaasanillu ineriartortitsinissaq inuussutissarsiuteqarnermut ingerlatsinissamilu siursaaniissamut sammititanik periarfissiisooq aningaasaliiffiqineqassaaq. Taamaaliornikkut suliffeqarfiit ingerlatsinissaasa patajaatsumik ingerlasinnaajuarnissaat nukittorsarneqassaaq.

Allaffissorpallaarneq annikillisinniarlugi sullitanullu sullissineq qanillisinniarlugi aallarnisaasunut sullissineq tamakkiisumik kommuninit ingerlatassanngortikkumavarput. Soorlu inuussutissarsiornermi aningaasaliissutit pisortat qitiusumik aqutaat aamma kommuninut siammarniarigut.

TAKORNARIAQARNEQ – NUNARPUT TIKIKKUMINARTOQ

Inuit Ataqtigiiit takornariaqarneq sakkortusisamik siuarsassallugu siunnerfigaarput. Imminut napatissinnaasumik takornariaqarnikkut ineriartortitsineq qitiutillugu nunaqavissut takornarialerinnermi atorluarneqarnerunissaat aqqutissiutissavarput.

Inuussutissarsiornikkut takornariaqarneq suli annerusumik ineriartortissallugu periarfissagissaarpugut.

Takornariaqarnermik inuussutissarsiortortagut qanimut suleqatigalugit ineriartortitsineq ilusilersorumavarput. Qulakkeerumallugu takornarissat ullumikkumiit amerlanerusut ukioq kaajallallugu siammassinnerusumik tikittalernissaat.

Takornariarfissatut nunatta periarfissagissaarnera atorluarnerulissavarput, ilaatigut UNESCO aqutigalugu nunat immikkoortuini nunarsuarmi eriagisassanngortinneqarsimasut kommuninik inuussutissarsiutiinnillu suleqateqarluta siursaaviginerisigut. Misigisassarsiorniluni ujarassiorlunilu takornariartitsinerit siuarsarluarneqarsinnaasututtaaq isigigaagut.

Anguniarpaput:

- 2030-imi ullumikkumiit takornarissat minnerpaamik marloriaammik amerleriarsimassasut. Ilaatigut angallan-

nermi attaveqaasersuinermilu ataqatigiissarluakkamik ineriartortitsineq toqqammaviliisoralugu.

- Takornarialerinermik ilinniartitaanerup inerisaavigineqassaaq nunaqavissut amerlanerpaat takornarialerinermik inuussutissarsiortutut ingerlatsilernissaat toqqammavilerumallugu.
- Takonarissat ornittagaannik, Visitorcenterinik taaneqartartunik inerisaaneq nangikkumavarput. Inuussutissarsiortut suleqatigalugit periarfissallu atorluarlugit ingerlatsiumavugut.

Nunat qanigisatta takornariaqanerup iluani suleqatiginerat inerisarumavarput. Assersuutigalugu Islandimi takonarissat amerlialuttuinnartut nunatsinnut takornariarsinnaanerat suleqatigiilluarnikkut aamma inerisarneqarsinnaammat. Tamanna nunatsinniit atorluarneqarnerusariaqarpoq nunaqavissunut aamma iluaqutaammat.

ERNGUP SIKULLU TUNINIARNISSAI TIMITALIIFFIGISSAVAGUT

Imeq minguitsoq sikulu pisuussutitut oqaatigiinnarnagit aningaasarsiorfinngortissavagut. Misileraaneq pisariaqartitarput aallartissavarput, nunatta nunanut allanut imermik sikumillu tunisassiornissaa ammaakkumallutigu.

Nunarsuatsinni nunat amerlasuut imermik pisariaqartitsinerat takussutissaavoq nunarsuarmioqativullu immitsinnut pisariaqartittugut. Imissaqarluarpugut tuniniagassatsinnik. Atorluassavarput, aningaasarsiornikkut suliffissatigullu aamma nunatta avataaniit aningaasanik nunatsinnut isaatitsiniarnitsigut siuarsaatigissavarput.

Suliariumasavut pingaarnert:

- Nunatsinni ingerlatsivimmik imermik sikumillu tunisassiortumik peqalernissamut siuarsaassaagut.
- Nunatta avataani nueqatissarsiornissaaq anguniarlugu sunniiarneq aallartissavarput
- Aningaasaliissutissat inuussutissarsiutunik siuarsaanermut aningaasaliissutaaniit pioreersuniit aningaasalerneqassapput.
- Ingerlatseqatigiiffik nutaaq pisariaqartsitsineq naapertorlugu pisinnaatitsissummik tunineqassaaq aallartisarnermi pisariaqartitanut aningaasalersuinissamut ammaassisumik.

AATSITASSARSIORNEQ – AALLARTITTA

Pisuussutit uummaatsut inuiaqatigiit atugarissaarnerulernissaannut iluaqutigineqassapput. Suliffissanik isertitanillu kiisalu ilisimasanik pilersitsissapput. Kikkut nunatsinni aatsitassarsiulernissaat utaqqiinnarnagu inuiaqatigiittut aatsitassarsiornermik ingerlatsilernissarput tigussaasumik anguniaqqissavarput. Uagut nammineq naqqaniit ineriartortitsiutigaluta aatsitassarsiornerit annerusut illersorneqarsinnaasumik ingerlallugit aatsitassarsiorneq inerisassavarput. Pisuussutit uummaatsut iluaqutigineqarnerat uumassusilinnik ukiorpassuarni inuuniuteqarnitsinnut akornutaalinngisaannassaaq. Inuiaqatigiit avatangiisitigut, sulisoqarnikkut, aningaasatigullu nammassinnaasaat naapertorlugit aatsitassarsiortoqassaaq.

- Nunaqavissut aatsitassarsiornermi pingaartumik pinneraasiassanik piianermut niuernernullu aqqutissiullugit siuarsassavagut.
- Piumasaqaatitsinnik sukannersunik appaanngikkaluarluta aatsitassarsiornermik qinnuteqaatit suliarineranni allaffissorneq eqaallisassavarput. Soorlu inuussutissarsiutini allani aamma taamaaliorniartugut.
- Nunaqavissut aatsitassarsiorsinnaanerannut aporfiit pilersissimasagut susassaqtut peqatigalugit iluarsivigissavagut.
- Nunarput namminerisaminik Namminersorlutik Oqartussanit tamakkiisumik ilaannakoortumilluunniit piginneqataaffiusumik suliffeqarfimmik aatsitassarsiortussamik peqalersinnaanersoq misissuivigissavarput.
- Aatsitassarsiornermi ilinniarfiup initatigut annertusarnissaa

Inuit Ataqatigiit uranisiortoqarnissaanut qujaannarput.

SANAARTORNEQ - INOQARFIIT INERIARTORTISSAVAGUT

Nunatsinni inoqarfiit ataatsimoorussamik siuarsarneqartariaqarput. Kommunit inuussutissarsiortullu ataatsimoorlutik siunissamut pilersaarussiaat ersarissut pisariaqarput. Taamaammat Nuna Tamakkerlugu Pilersaarut naalakkersuinikkut nutartereqataaffigisimavarput, inoqarfiit tamavimmik ineriartortinnissaat tamanit malinnaavigineqarsinnaasoq ataatsimoorussamik ilisimasassanik aallerfiusinnaasoq pisariaqarmat.

Inatsisartut aningaasanut inatsisaat tunngavigalugu aningaasalersuineq kisimi naammanngilaq. Taamaammat kommunit illoqarfinni nunaqarfinnilu pilersaarussiaat tunngavigalugit pisariaqarpoq aamma avataaniit aningaasaliisartut peqataaffigisaannik sanaartornikkut ineriartortitsinissatta periarfissatut isiginiarneqarnerulernissaa. Tamanna sanaartugassatigut annertusaanermi periarfissanik nutaanik annertunerusunillu periarfissiissammat.

Suliassavut ukuupput:

- Inuussutissarsiortut kommuni peqatigalugit ataatsimoorussamik siunissamut pilersaaruteqassasut.
- Sanaartornermut aningaasaliissutit kommuninut nuunneqassasut.
- Kommunit suliffeqarfillu aningaasaliisartunik suleqateqarlutik siunissami inerisagassanut aningaasalersueqateqarsinnaassasut.

Kommunit inuisalu inuussutissarsiornikkut suliallit peqatigalugit inerisaasinnaanerat periarfissinneqassaaq. Kommunit akisussaaffimmik arsaarsimaneqartutut inissisimanagerat sanaartornermut aningaasaliissutit nuunnerisigut akisussaaffik kommuninut nuunneqassaaq. Ineriartorneq kommunini qanimut kiffartuussinikkut timitalerneqassaaq, aamma aningaasalersuinikkut.

Illoqarfiit nunaqarfillu siuarsassappata aamma aningaasalersuinikkut pilersaarusiornikkullu siunissami inuussutissarsiornikkut periarfissat nutaat ilanngullugit isiginiarneqartarnissaat piumasaqaataasariaqarpoq. Ineriartorneq suliffissanik nutaanik ineriartortitsinermik malitseqartariaqarpoq. Inuit illoqarfinnut qitiusoqarfinnut nussornerat killilersimaarneqassappat suliffissanik pilersitsiortornissamik pilersaarusiornissaaq pisariaqartoq aallartinneqassaaq.

INGERLATSEQATIGIIFFIIT INUIAQATIGIITTUT PIGISAVUT PIGISSAVAGUT

Nunatsinni ingerlatseqatigiiffiit annerusumik minnerusumilluunniit inuiaqatigiit pigisaat aningaasarsiornikkut iluaqutigilluarpagut. Ingerlatseqatigiiffiit pineqartut pitsaanerpaamik aningaasarsiornikkut iluaqutigissagutsigit inuiattut sunniuteqarsinnaanerput erligisariaqarparput.

Inuiaqatigiit piginneqataassutaat tuniniarnagit annertusartariaqarpagut. Ingerlatseqatigiiffiit pigisavut aningaasarsiornikkut ingerlalluarpagut, inuiaqatigiinnilu kiffartuussinikkut kivitassanik pinngitsoorneqarsinnaanngitsunik ingerlataqartut pisortanit pigineqarnerat attallugulu nukittorsassavarput.

Sunniuteqarsinnaanerput millisarnagu annertusarniartigu imaaliortuta:

- Ingerlatseqatigiiffiit pigisavut politikikkut pilersaarusiogatigineqassapput.
- Inuiaqatigiit atuisullu pitsaasunik atugassaqartitaanissaat piumasaqaatigissavarput.
- Atuisunik kiffartuussinikkut pitsaassuseq qaffasinnerusoq piumasarineqassaaq.
- Inuiaqatigiinni pisariaqartitat kissaatillu ataatsimut takussutissatigut nalunaarsorneqassapput.

ANGALLANNEQ, PERIARFISSAT TAMAASA ISIGALUGIT

Inuit Ataqaatigiit isumannaatsumik ullutsinnullu naapertuuttumik angallanneq aaqqissuuteqqikkumavaat.

Inuiaqatigiit pillugit sulivugut. Aamma angallanneq pineqartillugu innuttaasut akikinnerusumik pitsaanerusumillu angallanneqarnissaasa qulakkeerunnissaat angussavarput. Mittarfiit sanaartorneqassappata timitaliisoqassappallu pingaaruteqarpoq siunissami nunatsinni inuit aningaasarsiornikkut artukkernaveersaarnissaat, pingaartumik nun-

aqarfiit illoqarfilla avinngarusimasut siuarsarneqassappata.

Mittarfiit sananeqartussat angissusaannut aningaasaatitta qanoq amerlatigisut atorneqarnissaannut aalajangiisus-saavoq. Angallannikkut aaqqiissuteqarnissaq pineqarpoq. Angalalertorsinnaaneq periarfissanillu eqaatsunik inuiaqatigiillu naammagisimaagaannik aaqqiissuteqarnissaq pingaaruteqarpoq, kommunit innuttaasullu peqatigalugit.

Angallanneq inuussutissarsiuteqartunik periarfissiilluartoq toqqaannarnerusumillu angallannikkut periarfissiisoq siunertaajuartariaqarpoq. Siunissamilu aningaasarsiornikkut napatissinnaassuseqartitsinissaq inuiaqatigiinnut nun-atsinnullu akilersinnaassuseqartoq aalajangiisuusaaq.

Tamatta pisariaqartippagut:

- Angallanneq pitsaasoq aamma kiffartuussinissamik isumaqatigiissut pitsaasoq
- Angallanneq inuussutissarsiortunik sulisartunillu periarfissiisoq
- Angallanneq siunissami inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut siuariassutigisaat

Mittarfinnik sanaartorniarneq peqqissaartumik mianersortumillu suliarineqassapput. Aningaasarpasuit pineqarput. Sulisartorpassuit sulisitsisullu atugaannut tunngapput. Kommunit akileraarutitigut atugarisaannut tunngapput aamma siunissami aningaasarsiornikkut kingunissaat pitsaasuusariaqarput. Pisariaqarluinnarpoq suliassap annertuup kingunissai qulaajarsimallugit aalajangiisoqarnissaa. Aalajangiineq inuiaqatigiit sutigut tamatigut ajalusuunnginnis-saannik qulakkeerisuusariaqarmat.

Peqqissaartumik sulineq ingerlateqqinneqassaaq. Siunissami pitsaasumik inuiaqatigiittut siunissaqarnissarput pillu-gu qulakkeerisoqassaaq. Aporfissat akornutaasinnaasullu tamarmik aaqqiissutissarsiorneqassapput. Nunatta inuisa-lu siunissami atugarissaarnerulernissaat kivitseqatigiilluta qulakkiissavarput.

Imaatigut angallanneq pitsaasoq siamasinnerusumillu angallassinikkut periarfissiisoq aningaasalersuinikkut isigi-niarneqassaaq. Inoqarfiit akornanni aqqusinniornikkut attaveqaatit siuarsarneqarnissaat Inuit Ataqatigiit siuttuuffi-gissavaat. Pilersaarusiornikkut aningaasalersuinikkullu aqqusernit inuussutissarsiornikkut siuarsaasoqarnissaanik aallaaveqartut isiginiarneqassapput. Angallanneq aamma aqqusinniornikkut inerisaanikkut timitalersuiffigineqassaaq.

Kiffartuussinissamut isumaqatigiissutit innuttaasut pitsaasumik angallanneqarnissaannut qulakkeerinnikkumalluni nutarterneqassapput. Inuimmi pineqarput, inuiaqatigiillu kissaataat innuttaasut kommunillu peqatigalugit timitaler-sorumavagut.

IMMINUT NAPATINNISSAMUT ILINNIARTITAANEQ

MEEQQAT ATUARFIAT INERIARTORFIUSSAAQ

Meeqqat atuarfiat tamanit ineriartorfiusumik atuarfiussaaq.

Meeqqat tamarmik pitsaasumik atuartitaanissamik pisinnaatitaaffeqarput, ilinniagaqarnerlu atugarissaarnermut aqputaavoq.

Meeqqat atuarfiata isumagissavaa atuartut tunngaviusunik ilikkartariaqakkanik piginnaasaqalersimanissaat. Meeqqat inooqataanikkut inuiaqatigiinnilu ingerlaatsitigut ilikkagaqarnissaannut meeqqat atuarfiat tapertaassaaq.

Inuit Ataqtigiit makku sulissutigissavaat:

- 2030-nngortinnagu meeqqat atuarfiannit ukioqatigiiaat naammassisut 80%-ii ilinniartinnut ingerlaqqittassasut
- Meeqqat atuarfii illutamikkut pitsaanerusariaqartut. Atuarfinnik sanaartorneq aserfallatsaaliuinerlu kommunit peqatigalugit ukiuni aggersuni tulleriarnermi salliutinneqassapput.
- Nuna tamakkerlugu atuartuni minnerni ilinniartitsisut marluusalersinneri atuartut 26-nit 18-inut ikilisinneqarnissaat. Ilinniartitsisut aappaa perorsaasutut ilinniasimasuusinnaavoq, pisariaqartitsineq malillugu.
- Meeqqat atuarfiat meeqqat atuarnermi angusaat kisisa pingagit inuttut atugaannik aamma misissuisoqassaaq, taamaaliornikkut iliuusissat tamakkiisut ersarinnerusullu piulissammata

Meeqqat atuarfianni atuartitaanerup qaffassarneqarnissaa ilinniartitaanerlu nunatsinni iluaqutaanerusunngortinneqassappata kikkut tamarmik, angajoqqaat, ilinniartitsisut nunaqqatigiillu ataatsimoorussamik akisussaaffittut tigussavaat.

Meeqqat Atuarfiat ilinniartitaanikkut aqqissuussinitsinni toqqammaviuvoq, taamaattumillu nunatta siunissaanik tunaartaliisuulluni. Ilinniartitsisut ilinniartitsinerminni piginnaasaasa pitsaanerpaaffimmitinnissaat aaliangiisuul-

luinnarpoq qitiulluinnarlunilu. Ilinniartitsisutut ilinniarnepup pitsaassutsikkut nukittorsarneqarnissaa pisariaqarpoq. Matumani anguniakkat piginnaasallu ersarissut meeqqat atuarianni atuartut naleqqussarfissaat piusariaqarput, matumani piumasaqaataassaaq ilinniagaqassutsikkut piginnaasat kisiisa pinnagit aammali inooqataanikkut inooqatigiinnermilu ilikkagassat sammeneqarsimanissaat. Tamanna anguneqassaaq atuarfik angajoqqaallu suleqatigalugit.

ATUARTUT NUNAQARFIMMIUT NAJUGAQARFII TOQQISSISIMANARNERUSUT

Meeqqat nunaqarfinneersut illoqarfimmut atuariartortariaqartillugit illoqarfimmi atuartut angerlarsimaffianniittar-nissaat pisariaqartarpoq. Elevhjem-it ullumikkut aqqissuussaanerat naammaginngilarput.

Taamaamat elevhjem-it ulloq unnuarlu angerlarsimaffittut aqqissuuteqqinniarpagut, ulloq unnuarlu isumassuisunik sulisullit.

- Nunaqarfimmiut illoqarfinnut naammassinnikkiartorlutik atuartut illuutaaniittarnerat allangortillugu atuartunut ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmi paaqqutarineqarlutik sulisoqarnissaa angussavarput.

ANGAJOQQAAT AKISUSSAAFFEQARNERAT TUNNGAVIULLUINNARPOQ

Angajoqqaat inissisimanerat pingaarutilerujussuuvog. Atuartuutimik atuarfimmut piareersimallutik takkuttarnissaa angajoqqaat akisussaaffigivaat. Atuartuutimik atuarfimmi inooqatigiinnermi ingerlalluassappata inooqataasutut pi-sarialinnik piginnaasaqarnissaa angajoqqaat akisussaaffigivaat, taamaattumillu angajoqqaat ikorfartortariallit kom-munit peqatigalugit aqutissiorneqarlutillu nukittorsarneqarnissaaq suliarineqassaaq.

Inuit Ataqtigiit aqutissiuusseqataaffigissavaat suliffeqarfiit meeqqat atuarfianik suleqateqarnerisa nukittorsarne-qarnissaaq, taamaasillutik atuartut sumik ilinniagaqassanerlutik tunngavissaqarluartumik toqqarsinnaaniassammas-suk.

NAMMINIILIVINNISSAMUT ILINNIARTITAANEQ AQQUTISSAAVOQ

Inuit Ataqtigiit isumaqarpugut namminiilivinnissap anguniarnerani ilinniartitaaneq sakkussatta pingaarnersarigaat.

Inuit Ataqtigiit ilinniartitaaneq ataqtigiissagaasoq sulissutigissavaat. Nunatsinni nunanilu allani ilinniartut nunat-sinni atorfissaqarput. Ilinniartitaanikkut aqqissuussineq tamakkiisumik isiginnittoq suliarineqassaaq. Taamaasilluni ilinniartut naammassillutik sulilernissaannut inuuniarnikkut atugassiissutigineqartut ataqtigiissaarneqassallutik.

Inuusuttut sapinngisamik amerlanerpaat ilinniagaqarnermik aallartitsisinnaanissaat qularnaarneqartariaqarpoq, ta-matumanilu oqaatsitigut ajornartorsuiteqarneq akimmisaarutitut isigineqassanngilaq.

- Ilinniartut ilinniarnermi akileraarutitaqanngitsumik ilinniarnersiutimik saniatigut 40.000 koruunit tungaannut isertitaqarsinnaatitaassapput.
- Ilinniartut inissaannik sanaartornermi ilaqutariittut inissat amerlisarneqarnissaa aammalu ilinniartut ukiukitsut eqqarsaatigalugit ataatsimoorluni ineqarfiusinnaasut sulissutigissavagut.
- Suliffiit minnerusut sulilluni misiliiffissanik (praktikkerfissanik) neqerooruteqarluarnerulersinnaaqullugit ilinni-artitaanermut tapiissutinik immikkut taartisiaqalersinneqarsinnaanerani Inuit Ataqtigiit sulissutigissavaat.
- Meeqqat 15-niit 18-inut ukiullit meeqqat atuariannit anisut tamarmik ilinniarnissamat iliuusissatut pilersaarute-qartarnissaa angussavarput. Ilinniagaqalernermut atatillugu apeqqutaassanngilaq atuagarsornikkut sanngisuu-neq sanngiitsuunerluunniit. Ingerlaviat sunaanersoq apeqqutaatinnagu inuusuttut tamarmik malittarineqarsin-naasariaqarput.
- Qinnuteqartoq amigartumik qallunaatoornermut allamiullu oqaasiinik piginnaasakitsut nunatsinni naammassin-nissinnaasariaqarpoq, tapertaralugu qallunaatoornermik allamiullu oqaasiinik atuartitaanikkut.
- Ilinniartut misilitsinnermi ilinniartut kalaallisut soraarummeersinnaanissaat isumannaassavaat.

INUUSSUTISSARSIORNERMI INGERLATSILLUARNISSAMUT ILINNIARTITAANEQ

Assassornikkut inuussutissarsiornikkullu ilinniartitaaneq pitsaasoq siuariartornissamut pisariaqartippaput. Inuussutissarsiornermut ilinniarnert maannakkut inuussutissarsiornikkut ingerlalluarfigisatsinnut siunissamilu nunatsinni inuussutissarsiutaasussanut tulluarsagaassaput – nunatsinni nukiit pigisatta atorluarnissaat pillugu.

Ilinniaqqinnissamut sakkussaqaqluarumalluta oqaatsinik kalaallisut, danskisut tuluttullu ilinniarnert nukittorsassavagut, aamma inuussutissarsiornermut ilinniagalinnut.

”Majoriap” aqqissuunneqaqqinnissaa siunnersuutigaput, inuussutissarsiornermut suliassaqaqfiup ataani ilinniartitaanermut suliassaqaqfimmu toqqaannartumik attuumassuserlugu.

Ilinniartitaanikkut aqqissuusseqqinneq isumatusaartumik ingerlatissavaput. Maannakkut ilinniarnertuunngorniarfeqaqfiusut amerlassusaat naleqqupput, ilinniarnert nutaanik pilersitsiniarnermi GUX-it ingerlalluareersut innarler-nagit allanik nutaanik pilersitsivigineqarnissaat siunniupparput.

Inulerinermik ilinniarnert qaffassaavigissavagut immikkullu ilisimasaqarnerunissaq qulakkiissavaput siuarsarlugulu. Assaat kialaartut assaat nukittuujussaput, utoqqarnik, inunnik innarluutilinnik, ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni suliassanik isumagininnissamut immikkut ilisimasalittut ilinniarsimasut.

ILISIMATUUSSUTSIKKUT SIUARSAANEQ

Ilisimatuussutsikkut misissuinerit tassaaput inuiaqatigiinni aqqissuussaanikkut inissisimanitsinnik ersersitsisusut. Nunatut namminersortutut ilisimatuussutsikkut misissuinerit atorfissaqartippagut, minnerunngitsumillu ilisimatuut nunatsinneersut. Nunatsinni nunatsinnullu ilisimatuussutsikkut misissuinerit tamarmik piumasaqaateqarnikkut nunatsinnut iluaqutissannagortinneqassaput.

- Ineqarnikkut tamakkiisumik aqqissuusseqqissaagut, ineqarnermut tapit inunnut pisariaqartitsinerpaanut tutsilugit.
- Sulissutigissavaput nunatsinni ilisimatuussutsikkut suliart ilisimatusarfiup ataani ataatsimoorfigineqalernissaat anguneqassasoq, taamaasilluni nunatsinni ilisimatuussutsikkut misissukkat katersorneqarlutillu ataqatigiissaarneqarlutik inuiaqatigiinni atugassiannagortinneqarsinnaangussammata
- Ilisimatuut phd-mik ingerlatsisut aningaasaliiffigineqarnerunissaat aqqutissiuutissavaput, 2030-mi phd-mik angusaqarsimasut minnerpaamik 50-iussaput
- Nunatsinni ilisimatuussutsikkut misissuinerit ileqqorissaarnikkut malitassanik tamanut atuuttussanik ilisimatusarfik peqatigalugu pilersitsissaagut

INEQARNEQ TAMANUT PISINNAATITAAFFIUVOQ

Kalaallit Nunaanni ineqarneq kikkunnut tamanut pisinnaatitaaffiussaaq. Ineqarneq angerlarsimaffeqarnerlu inunnut tamanut tunngaviulluinnarpoq.

Kikkut tamarmik toqqissisimanartumik, ullutsinnut naapertuuttunik akilersinnaasaminnillu angerlarsimaffeqarnisaat anguniarparput.

Sineriak tamakkerlugu inissianik ullutsinnut naapertuuttunik akitigullu unamminartunik sanaartortoqassaaq pisariaqartitsiviunerpaallu immikkut ittumik illersorneqarsinnaasumillu iliuseqarfigineqassallutik.

Inuit Ataqtigiit ersarissumik ineqarnermut politikkeqarnermikkut anguniarpaat:

- Tamanut inissaqartitsilluni akuutitsillunilu ineqarnermut politikki.
- Kikkut tamarmik angerlarsimaff eqarnissaat qulakkiisavarput. 2030 nallertinnagu inissiat akinik appasissunik atugassaqartitsisut pissakinnernut naapertuussakkat 1000-t sanaartussavagut.
- Inissiat sanalluagaasut, avatangiisitsinnut sunniuteqarnerlunngitsut ilaatigut kiassarnermik sarfamillu atuinikiffi- uermikkut.
- Ataqtigiissumik kinguaariit arlariit najugaqarfigisinnaasaannik inissialioriaaseqarneq.
- Inuusuttunut inissiat, inuusuttunit tamanit najugaqarfigineqarsinnaasut akisunngitsullu.
- Siunissami pisariaqartitatsinnut qulakkeerinnittumik pilersaaruserluagaasumillu inissialiortiterneq.
- Sanaartorneq inunnut innarluutilinnut utoqqarnullu atugassarititanik tulluarsariikkanik naleqqussarneqassaaq
- Qulaani taaneqartut angujumallugit sanaartornermi piumasaqaatit nunatsinnut tulluussarlugit nutarteriviginis- saat.
- Namminerisamik illuuteqartut atugaannut sinaakkutaasut patajaatsumik inissisimanissaat qulakkiisavarput.

Ilisimaarilluarparput ineqarnermut akisussaaffiup kommuninut nuukkiartuaarneqalernera. Isumaqarpugulli nuna ta- makkerlugu ersarissumik ineqarnermut politikkeqarluni tikkuussisoqarnissaanut suli kingusinaartoqanngitsoq pif-

fissanngortorli.

Taamaaliussaguttalu avaaqussinnaangilarput suliassaqarfiit akimorlugit annerusumik sulisoqalernissaa.

INISSIAT SANALLUAGAASUT

Inissianik sanalluagaasunik ineriartortitsinissaq annertusisamik ineriartortikkumavarput. Tamannalu isumaqarpoq sanaartoriaasitta atortussanillu atueriaasitta eqqarsaatigilluagaanissaannik. Inissianik sanaartoriaaseqalertariaqarpugut aningaasartorfiunnginnerullutillu nunatsinnut tulluussagaanerusunik. Taamaammat nutaaliorluta eqqarsartariaqalerpugut. Sanaartoriaatsinik inerisaanitsigut imaalluarsinnaavoq atortussanik pisariaqavinngitsunik atuinikinnerunerup inissialiortarnerput akikinnerulersikkaa. Ilaatigut aamma inissiat angissusaat naapertuussarneqarsinnaapput ilaqutariinngorlaanut kisimiilluniluunniit pilersuisumut akimikkut nammaneqarsinnaasunngorlugit.

INISSIALIORNERIT IMMIKKUT PISARIAQARTITSISUNUT TULLUUSSAKKAT

Kvitseqatigiilluni ingerlatsineq aamma isumaqarpoq inissialiornermi tamanut inissaqartitsineq, minnerunngitsumik pisariaqartitsisortatsinnut. Nukigullu atorusuppaguttaaq pisariaqartitsisortagut aallaavigalugit inissialiortoqarnissaanut. Assersuutigalugu angerlarsimaffeqanngitsut inuunerminni ingerlariaqqinnissaminnut toqqammavissiffigisinaasaannik inissianik tulluuttunik sanaartornikkut. Inuusuttunut, utoqqarnut inunnulluunniit innarluutilinnut tulluussakkanik ataatsimoorluni ineqarfinnik sanaartornerusinnaapput aamma. Inissiaasinnaapputtaaq ataatsimoornermik qitiutitsiviullutik ataatsimoorfissanik, soorlu isersimaartarfeqarluartunik anginngitsunilli akikitsunik ineqarfittallit.

ATTARTORTUMIT PIGINNITTUMUT – PIFFINNI AMERLANERUSUNI

Angorusupparput suli amerlanerit inissianik attartortuunermit piginnittunngornissaat, aamma illoqarfinni mikinerusuni. Taamaammat innuttaasut illoqarfissuit avataanni najugallit namminerisaminnik initaarnissaminnut aningaasanik attartorfigisinnaasaannik periarfissiissaagut. Nunaqarfinnittaaq siunissamut isigaluta qulakkeerinnillutalu sanaartorneq ingerlatissavarput.

NALIGIILLUNI KIFFAANNGISSUSEQARNEQ

NALIGIISITSINEQ INUIAQATIGIINNI TUNNGAVIUSSAAQ

Qinigaaffimmi aggersumi Inuit Ataqatigiit naligiissitsineq, naligiissitaaneq naligiimillu naleqartitaaneq siuarsarumavagut. Naligiissitsinerup annertusarneqarnissaa pillugu iliuuseriumakkavut pingasuupput:

- Ammip qalipaataa tunngavigalugu immikkoortitsinnginnissaq pillugu naligiissitsinerlu pillugu inatsiliorneq
- Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit naligiissitsineq siammasisooq pillugu suliaqartussanngortillugit
- Naligiissitsinerup tunngaviusumik inatsiliorneqarnissamut suliami qitiutinneqartinnissaa qulakkeerlugu

NALIGIISITSINEQ - ASSIGIINNGISITAARNEQ

Ukiuni qulikkaani arnat angutillu akornanni naligiissitaanissaq ilungersuuttarsimavarput angusaqarluarsimavugullu. Maanna piffissanngorpoq naligiissitaanissamut ilungersuussaqaarnitsinni naligiimmik naleqartinneqarnermik aamma ilungersuussinissamut. Tamanna isumaqarpoq ammip qalipaataa, sumiuussuseq, oqaatsit, kinguaassiutitigut inooqatigeeriaaseq, ukioqqortussuseq, upperisaq, politikikkut isummersortarneq inuiaqatigiinniluunniit inissisimaneq tunngavigalugu immikkoortinneqannginnissamik qulakkeerinnissasugut.

Taamaammat Inuit Ataqatigiinniit immikkoortitsineq akiorlugu inatsimmik naligiissitsinissamullu inatsimmik nunatta peqalernissaa ilungersuunniarparput. Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit arnat angutillu naligiissitaanissaannut suliniuteqartussatut tunngavissinneqarnerisa saniatigut aamma siamasinnerusumik naligiissumik pineqarnissamut suliniuteqarnissamut tunngavissikkumavagut.

Inuuniarnikkut naligiinnginnerup annertunerata saniatigut inuiaqatigiinni oqaatsit aammalumi sumiuussuseq tunngavigalugu aporaannerit suli nukippassuarnik atuiffigisarivut takusinnaavarput. Ukiuni makkunanerpiaq naligiissitsinissamik siuarsaanissaq pingaartipparput. Naligiinnginneq annertuallaarpoq annertusiartuinnartumillu nunatta namminiilivinnissaanut tigussaasumik piareersarnerput ingerlapparput. Kikkut tamarmik ilaanissaat qulakkeertariaqarparput, kikkut ta-

marmik inissaqassapput. Taamaammat tunngaviusumik inatsisiliornermik suliami naligiissitsinerup qitiutinneqarnissaa qulakkiissavarput.

Kalaallit Nunaat tamat oqartussaaqataanerannik nukittuunik nutaaliaasunillu tunngaveqarpoq, inuiaat kalaallit inuiaat nukittuujuvugut anersaakkut kultuurikkullu nukissaqarluartut. Avataanit sunnerneqarnerlunnissatsinnut ernumanartorsiunngilagut. Akerlianik kinaassutsitsinnik attassinissamut pikkorissuseqarpugut avataaniillu sunniutaasut atorsinnaasavut naleqqussarlugit allangortillugit nammineq atorsinnaanngorlugit pigilernissaannut pikkorissuseqarpugut.

Tamatta atorfissaqartinneqarlutalu naligiippugut. Inuit Ataqtigiiinnit allaluarnerup akiornissaanut piffissanngortoq isumaqarpugut, aamma oqaluttuarisaanitsinni annernarsinnaasunik pisoqarsimagaluartoq. Ingerlaqqittariaqarpugut, ataatsimoorluta.

SULIFFEQARFEQARNEQ TAMANUT TIKILLUAQQUISIQ

Suliffeqarneq innuttaasunut tamanut tunngaviulluinnartuuvog. Upperaarput kikkut tamarmik suliffeqarnikkut inuiaqatiinnut tapersiinnissartik kissaatigimmassuk, minnerunngitsumik imminut ilaqtutanillu napatitsinissaq pillugu.

Inoqarfinni tamani suliffissanik nutaanik inerisaanissaq pisariaqarpoq. Inuit Ataqtigiiit sulissutigissavarput Inatsisartut Aningaasanut Inatsisaanni inuussutissarsiornermut aningaasaliissutit kommuninut siammarnerunissaat. Kommunit sumiiffiminni inuussutissarsiortut peqatigalugit suliffissanik nutaanik pilersaarusiugaasumik siuarsaanissaat anguneqasaaq. Inuussutissarsiortut pisortallu suliffeqarfeqarneq nukittoq pilersikkumallugu immikkooratik suleqatigiissapput.

SULIFFEQARFEQARNEQ ILAQTARIUSSUSERMUT INISSAQARTITSISIQ

Suliffeqarfeqarneq naligiissitaanermut aamma tunngavoq. Suliffeqarfeqarnerup iluani erninermi meerartaarnermilu sulinngiffeqarnissamut pisinnaatitaaffiit naligiinnginnerat aqqikkumavarput. Ilaqtariit amerlavallaartut meerartaarnerminni aningaasaqarnikkut unaminartorsiulersarput, kikkut tamarmik meerartaarnermi sulinngiffeqarnerup nalaani akissarsiaqarnissaminnut pisinnaatitaaffeqannginnerat peqqutigalugu.

Kikkut tamarmik inuuneranni ilaqtuqalernissaq inissaqasaaq. Anaanaq ataatarluunniit suliffeqarnermi ulapittuugaluaaraanni ilaqtariussusermut inissaqartitsissaagut.

Taamaammat siulliullugu kikkut tamarmik meerartaarnermi sulinngiffeqarnerup nalaani akissarsiaqarnissaminnut pisinnaatitaaffeqarnissaat qulakkiissavarput. Arnat ukioqqortussutsimikkut meerartaarnissamut qanittut suliffeqarfinit itigartitaasinnaasarput, tamanna Kalaallit Nunaanni atugaassanngilaq. Suliffeqarfeqarnerup aqqissugaanerani sulinerup sivissusaa atukkallu tungaatigut ilaqtariussutsimut inissaqartsinissamut kajumissuseqarnerulersitsissaagut, assersuutigalugu piffissap ilaanaa nikerartumilluunniit piffissalersugaasumik sulinissamut periarfissat annertusinerisigut. Kingullertut meerartaarnermi sulinngiffeqarnerup sivikippallaarnera aqqiissuteqarfiumavarput. Sivisunerusumik meerartaarnermi sulinngiffeqarsinnaaneq toqqissisimanartumik inuunerup aallartinnissaanut aqqutissiusissaaq. Tamatumani saniatigut assersuutigalugu siullunnerit siusissukkut meeraaqqerivimmiilernermit pilersitat pinaveersaartinneqasapput, tamannami inuunermi kingusinnerusukkut ajornartorsiutinngorsinnaasarpoq, aamma peqqinnissaqarfimmut.

Anguniakkat uku sisamaasut ataatsimoorunnissaannut qaaqquvivugut:

- Erninermi meerartaarnermilu sulinngiffeqarnissamut aningaasaateqarfimmik pilersitsineq – kikkut tamarmik suliffillit sulinngiffeqarnerup nalaani akissarsiaqaannarnissaannut qulakkeerinnikkumalluta
- Ataatat meerartaarnermi immikkut sulinngiffeqartarnissaat – angerlarsimaffimmi suliffeqarfimmilu naligiissitaneq pillugu
- Suliffeqarfeqarnermi ilaqtariinnut politikkeqarnissaq – sulisartut sulisitsisullu kattuffii suleqatigalugit
- Erninermi meerartaarnermilu sulinngiffeqartarneq sapaatip akunnerinik qulinik sivitsorniarpaput.

SULISARTUUNERMI TOQQISSISIMANEQ

Inuit Ataqatigiit Kalaallit Nunaat nukittoq kikkunnut tamanut atugarissaarnermik naapertuuttumik pilik angujumavarput. Tamanna aamma isumaqarpoq suliffeqarfeqarnermi nukittuumik peqataatitsisumillu periuseqassasugut.

Sulisartut pisinnaatitaaffiisa nukittorsarnissaat ataqqineqarnissaallu qulakkeerumavagut. Sulisartoqatigiit tamakkerlugit sulisartut kattuffeqarnissaat tapersorsorparput, qulakkeerusupparpullu sulinermi atukkat pingasoqiusamik isumaqatiginninniarnerni inissineqartuarnissaat. Ullumikkut sulisartoqatigeeqarpoq taama inissisimangitsunik, ingammik naalagaaffiup akisussaaffigisaasa ataanniittunik. Aamma takusimavarput sulisartoqatigiiaat qitiulluinnartut pillugit isumaqatiginninniarnernit naammaginangitsumik inernilerneqarsimmata. Tamassuma aaqiivigineqarnissaa ilungersuutigissavarput, sulisartut isumaqatiginninniarnerni naligiinnerusumik nukittussuseqarlutik inissisimanissaat pillugu pisortat tapersersuinerisigut.

SULIFFEQARFEQARNEQ PEQATAATISISOQ

Kikkut tamarmik suliffeqarnissaannik qulakkeerininnissamut suliffeqarfeqarnermi peqataasut tamarmik akisussaaffeqarput. Taamaammat Inuit Ataqatigiit suliffeqarfinnik innuttaasunik tapersorsortarialinnik inissaqartitsisunik siuarsaernerput sulisitsisunit arlalinnit tigulluarneqarneqarmat nuannaarutigaarput.

Suliffeqarfiit innuttaasunik tapersorsortarialinnik inissaqartitsisut pillugit nunatta inatsiseqalernissaa qulakkeermavarput, suliffeqarnikkut tamanut inissaqartitsineq angujumallugu. Suliffeqarfiit innuttaasunik tapersorsortarialinnik inissaqartitsisut tassaapput suliffeqarfiit aningaasarsiornikkut naliginnaasumik ingerlasut, aningaasaqarnikkulli kaaviiartitsinissamik isertitaqarnissamillu anguniagaqarnerup saniatigut isumaginninnikkut avatangiisitigullu aamma anguniagaqartut. Tassaapput suliffeqarfiit inuusuttunik inersimasunillu assigiingitsunik peqquteqarlutik inuuniarnikkut unamillernartunik inissisimasunik inissaqartitsisut.

Angerlarsimaffeqangitsusinnaapput, immikkut isumaginninnikkut tapersorsorneqarnikkut angerlarsimaffeqangitsuernermit aniguinissamut aqutissiuunneqartariaqartut. Inuit innarluutiliusinnaapput suliffinnik inuup pisariaqartitaanut naleqqussakkanik pisariaqartitsisut. Inuusuttusinnaapput inersimasulluunniit allatigut inuuniarnikkut unamminartorsiortut suliffeqarfeqarnermut appakaannissaminnut ingerlaqqinnissaminnullu tapersorsorneqarnikkut ingerlariaqqinnissamut ikorfartortariallit.

Ullumikkut sulisartuusorpassuit ilinniartitaanikkut allagaqartanngitsuupput. Upperaarput sulisartut taakkua suliffeqarfeqarnikkut iluaqutigineqartunik piginnaasanik allagartaqarnikkut uppersaatitaqanngikkaluartunik peqarluarmata. Tamanna annertunerusumik malunnartissavarput. Piginnaasat allagartaqarnikkut nalunaarsorsimangitsut ataqatigiisagaanerusumik atorluarneqarnissaat kissaatigaarput suliffeqarfeqarnermilu illuatungeriit suleqatigalugit tamanna piviusunngortissavarput.

PISORTANIT IKIORSIISUTIT SULIFFEQARNERMUT TUNNGAVISSIILLUARTUT

Suliffeqarneq imminut akilersinnaajuannassaaq. Taamaammat pisortanit ikiorsiissutit aqqissuuteqqissapput suliffeqarneq imminut akilersinnaajuartillugu. Aqqissuusseqqinnerni tunngavissat tassaassapput naligiinneq annertusassallugu suliffeqarnerullu imminut akilersinnaajuarnissaa.

Aallartereerpugut ineqarnermut tapit meeqqanullu tapit aqqissuuteqqippavut januaarip aallaqqaataani 2018 atuutilersumik. Suliaq nangissavarput pisortaniillu ikiorsiissutit allat qanoq aqqissuuteqqittariaqarnerisut qulaajassallutigut.

INERSIMASUT ATUGARLIORTUT

2017-mi ukiaanerani kommuninit kisitsisit nutaat Naalakkersuisunut nassiunneqarput. Inuit 878-t nunatsinni angerlarsimaffeqangitsutut nalunaarsorneqarsimapput, tassa amerlavallaarujussuurtut.

Angerlarsimaffeqangitsut amerlanerisa takutippaat inersimasut amerlavallaarujussuurtut inuuniarnermikkut atugarliortuummata. Taamaammat ataqatigiissaagaalluurtumik suliassaqarfiillu akimorlugit suleriaaseqarluta inuuniarnikkut atugarliortuuneq akiussavarput Inuuniarnikkullu Atugarliortuuneq pillugu Siunnersuisoqatigiinnik pilersitsissalluta.

Ilisimaaraarput angerlarsimaffeqanngitsuuneq assigiinngitsorpasuarunik tunngaveqarsinnaamat siammasissunillu iliuusissanik ineriartortitsissaagut. Ineqarneq pillugu iliuuseriniakkatta allaaserineqarneranni tamanna paasisaqarfiginerusinnaavat.

Meeqqat inuusuttullu pillugit suliarpassuit ilinniutigalugillu atorluarsinnaavagut. Inersimasunullu suliniarnermi tunnga-
viulluinnarpoq inersimasup pineqartup nammineq peqataaffigiumaagaanik akisussaaffigisaanillu iliuuseqarnissaq

Akisussaaqataanermet tamanna tunngavoq. Inuup akisussaaqataaneranut inuiaqatigiittullu akisussaaqataanitsinnut.

AKILERAARTARNEQ – ATUKKAT NALIGIINNERUSUT

Inuit Ataqtigiit akileraartarnikkut aqqissuusseqqinneq nammaqatigiiffiunerusoq eqqutissallugu kissaatigaarput. Takusinnaavarput akileraarternermut politikki aqputigalugu naligiinnerulernissaq suliarissallugu pisariaqartoq. Inuiaqatigiinni nukissaqarluartunik peqarluarpugut illuatungaatigullu ilaqutariit innuttaasullu aningaasaqarnikkut aarlerinartorsiorsinnaasut ullumikkornit tapersorsorneqarnerusariaqartut isumaqarpugut. Inuiaqatigiuvugut atugarissaarfusut akissaqartullu, inuiaqatigiit aningaasaqarnerat naapertuunnerusumik eqqarsaatigilluagaasumillu agguataarinikkut nammaqatigiisissavagut.

Inuit akunnattumik isertitallit aamma inuit pissakinnerit akileraartarnikkut sinaakkutissat tunngavigalugit nammatassinneqarnissaat qaninnerusarpoq. Taakkuusarmata annertuumik aningaasaliillutik akiligassaminiit ilanngaaffigineqarneq ajortut, aamma tapiissutinik inuuniarnikkut oqilisaataasinnaasunik tapiissutisineq ajortut. Pingaartumik sulinermik inuussutissarsiuteqartut naammaannartumik isertitaqartartut eqqarsaatigalugit.

Nunatsinni inuiaqatigiinni aningaasarsiornikkut pisariaqartitsisunut tapiissuteqariaaseq nutarteriffigineqartariaqarpoq. Inuiaqatigiinni ilaqutariit arlalinnik meerartallit aamma angajoqqaat kisimiillutik meeqqaminnik pilersuisut, minnerunngitsumillu inuiaqatigiinni sulisartut isertitakinnerit nutaamik alloriarfissaannik aqqissuus-
sisoqassaaq, aamma akileraartarnikkut.

Suliarerusuppagut:

- Sulisartut oqilisaanniarlugit sulinermut ilanngaat atuutilissaaq.
- Isertitakinnerit akunnattumillu isertitallit akileraartarnikkut aqqiiffigineqarnissaat. Pisuut nammaqataanerunissaat partiit allat itigartittuarpaat. Aqqiissutissat ilusilersornissaat siunertaralugu partiit allat suleqatigissavagut.
- Kommunit assigiimmik akileraaruteqartut pilersinnissaat timitalerusupparput.
- Akitsuutunik qaffaasoqannginnissaa tunngavigalugu aningaasaqarneq aqunneqassaaq.

Siunissami kommunit assigiimmik akileraarfusariaqarput. Kommunit ajornartorsiornerpaat inunnut akileraarutiniq qaffasinnerusumik atugassaqartitsisarmata, aamma kommunit ingerlalluartut inunnut akileraarutiniq appasinnerusumik atugassaqartitsisarlutik. Allatut oqaatigalugu, kommunit suliffissaaleqiffiunerpaat aningaasaatikinnerusullu innuttaasuminnut oqimaannerusunik atugassaqartitsisarput, soorlu akileraarutit qaffasinnerusarnerat takussutissaasoq. Tamanna allannortissavarput.

Sulinermut ilaanngaat eqqukkumavarput. Sulisartuuneq akilersinnaasunnorsarneqassaaq. Inuillu imminnut pilersorsinnaanerit pitsaasunik sinaakkutissiorlugu siuarsavigineqassaaq. Sulisartoqarneq nunatsinni nukittorsassavarput.

PISORTANUT AKIITSUT – SIUNNERSUINEQ ATORNERUNEQASSAAQ

Nunatsinni innuttaasorpasut pisortanut akiitsoqarput. Ilangaassiviup suliarineqarnera nangikkumavarput Ilangaassivilli kisimiitinneqarsinnaangilaq. Inuit Ataqatigiit sulissutigisimasarput Kommune Kujalleq INI A/S-llu ineqarnermut akiitsut pillugit misileraallutik akiitsulinnut siunnersuinemik ingerlatsinerat iluatsilluarsimavoq. Suliniutip takutippaa innuttaasut akiitsullit siunnersornerisigut akiitsuminnik akiliisalnissaat anguneqarluartarmat. Taama aaqqiissuteqar-neq akiitsunut allanut siammarlugu nunap sinnerani aamma atulernissaa sulissutigissavarput.

INOQAT UNINNGISAANNARIT, ILAGISSAVATSIGIT

INUK ILIVITSOQ – SULLISSINEQ ILIVITSOQ

Isumaginninnikkut sullissineq ilivitsuussaaq, inuk ilivitsoq aallaavigalugu. Isumaginninnikkut sullissineq nutaaliaasoq ingerlakkumavarput. Inuuniarnikkut atukkat peqqinnerlu ataqatigiissutut isigaavut. Suliassa qarfinni inunnik inuuniarnikkut sullissiviusuni, assersuutigalugu isumaginnineq, peqqinnissaqarfik, ilinniartitaaneq suliffissaqartitsinerlu, suleriaatsit ataqatigiissakkat atorneqassapput. Aaqqissugaaneq ataqatigiissaaq inuullu sullinneqarnerani pisortat ataqatigiissaarinerat pitsaanerussaaq.

Tamatumunnga tunngavigisavut tassaapput:

- Siusissukku iliuuseqarneq
- Pinaveersaartitsineq
- Suliassa qarfiit akimorlugit suleqatigiinneq aaqqissugaanerlu

Isumaginninnikkut peqqinnissaqarfikkut ilinniartitaanikkullu iluatsilluartumik sullissigutta, inuit qitiutillugit inuup nammineq kivitseqataasinnaanera toqqammavissillugu, aningaasaqarnikkut nuna nukittuneq pilersissavarput.

INUUP NAMMINEQ AKISUSSAAFFEQARNERA

Inuup nammineq peqqissutsiminut akisussaaffeqarnera tunngaviutipparput. Pinaveersaartitsineq sunniuteqarluartoq tassaavoq pinaveersaartitsineq innuttaasunit piumaneqarluarlunilu peqataaffiqeqarluartoq. Pinaveersaartitsinermik ingerlatsinermi innuttaasut qanimut suleqatigineqartuassapput.

NUNAQARFINNI ISUMASSUINERMIK SULIALLIT ILINNIARTITAANERAT PITSAANEQ

Inulerineq imaannaangitsuuvuq, aamma nunaqarfinni. Utoqqaat, inuit innarluutillit allallu isumassuinikkut immikkut

pisariaqartitsisut pillugit nunaqarfinni sulisut pikkorissarnissaminut periarfissaqartinnerujumavagut. Tamatumunnga PKU-mut aningaasaliissutit atornerulerumavagut.

Tamatuma saniatigut nunaqarfinni isumaginninnerup iluani sulissisut sulisullu allat pikkorissaqqissinnaanerannik qulak-keerinnissaagut.

Meeqqat inuusuttullu siunissamut neriuuteqarluartut

Meeqqat tamarmik toqqissisimallutik isumannaatsumik ineriartorfiusumillu peroriartussapput. Meeqqat amerlanerpaat taama atugaqarput. Inuiaqatigiit inuuffigisavut meeqqamut peroriartorfigissallugit pitsaasuupput, tamannalu attallugulu sulit nukittorsaqqissavarput.

Ulluunerni paaqqinnittarfinni pikkorissunik immikkut ilisimasalinnik sulisoqassaagut meeqqallu atuarfiat nukittorsaqqissavarput. Meeqqat atuarfiat meeqqat ineriartorfigissavaat angajoqqaallu peqatigalugit meerartavut inuiaqatigiinni innuttaaqataalluarnissaat ilinniarnissaminnullu periarfissaqarluarnissaat tunngavississavarput.

Meeqqat toqqissisimanangitsumik peroriartorfeqartut siusinnerusukkut iliuuseqarfigissavagut. Ukiuni kingullerni iliuutsit suliniutillu pitsaasut amerlasuut ingerlanneqarsimapput sulisorpassuilli immikkut ilisimasallit sullissiluarput angajoqqaat sumiginnaagaangata meeqqamut allangueqataallutik. Sorpassuartigulli sulit iliuuseqarnerussaagut.

Meeraq kinaluunniit toqqissisimanani peroriartussanngilaq, meeraq kinaluunniit sumiginnaagaalluni peroriartussanngilaq. Taamaammatt kommuniti Naalakkersuisunilu meeqqanut suliniutivut annertusassavavut. Maannamut suliarpassuit suliarineqarput suliniuterpassuilli pitsaasut aallartinneqarput. Inuit Ataqtigiiit makku pingaartip-paat:

- Inuiaqatigiit tamakkerlugit meeqqanut tamanut suliniuteqajaartoqartassaaq, anaanap ataatalu naartuleqqaarnerinit meeqqap 18-inik ukioqalernissaata tungaanut
- Periarfissaqarfigisani tamani pinaveersaartitsinernik suliniutit ingerlanneqartassapput, taamaalilluni meeqqat ikinnerusut sumiginnaaganermik nalaataqassammata ilaqutariillu amerlanerit nukittuujussammata
- Naalakkersuisoqarfiit Naalakkersuisullu kiisalu kommunit akunneranni oqartussaqaarfiit suliaqarfillu akimorlugit sulisoqassaaq

NUNA TAMAKKERLUGU ILIUSSISATUT PILERSAARUT – SULIASSAQAARFIIT AKIMORLUGIT

Suliasaqaarfiit akimorlugit nuna tamakkerlugu iliuussisatut pilersaarummik, meeqqanut suliniutit tamarmik suliaqarfiit akimorlugit ataqtigiiissarneqarlutillu aqqissuunneqarnissaannik suliaqartoqassaaq. Nuna tamakkerlugu iliuussisatut pilersaarut iliuussisunik aallaaveqassaaq naalakkersuisoqarfinnilu tamani iliuussisunik tigussaasunik tikkuussisuussalluni - meearlu ilivitsaq aallaavigineqassaaq. Tamanna isumaqarpoq meeqqamik sullissineq ataatsimut isigineqassasoq, ataqtigiiissarneqassasoq aqqissuussaannikkullu immikkoortotaqarfiit tamaasa akimorlugit suleriaaseqartoqassasoq.

Pilersaarut ilaatigut makkuninnga imaqaassaaq:

- Nuna tamakkerlugu nalunaaruteqartarnermut aaqqiissut
- Suliasanik sullissisut systemiisa assigiissarnissaat qarasaasiatiguulersinnissaallu
- Ilaqtariit illuisa nukittorsarnissaat suleqatiginerunissaallu
- Ilaqtariit illuini ilaqutariinnit atugarliortunit najugaqarfigineqarsinnaasunik najugaqarfiliornissaq
- Kommunini suligasuarsinnaasunik pilersitsineq
- Ilaqtariit isumasioqatigiinnerat atornerunera (familierådslagning)
- Kommunini tamani suleriaatsinut ilisimasalikkaanik peqarnissaq – suliasanik sullissisunut siunnersuisinnaasunik

aqqutissiussinnaasunillu

- Inuusuttut ornittagassaannik pilersitsinerunissap tapersersornissaa
- Efterværn-eqarsinnaanermut periarfissat annertusarnissaat
- Atuarnermut ilinniartitaanermullu sullissinermi sammisaqarnerunissaq
- Atuarfinni tamani angajoqqaat "inuunerup pitsaasup atuarfiani" inuunerissaarnissamut ilinniarsinnaanissaat
- Angajoqqaanngornissamut piareersaanermut suliniutip MANU-p ineriartorteqqinnissaa

MEERAQ KINALUUNNIIT KINGUAASSIUTITIGUT ATORNERLUNNEQARNERMIK MISIGISAQASSANNGILAQ

Kinguaassiutitigut atornerluinerit akuerinngilavut. Inersimasunut atornerluineruppata meeqqanulluunniit atornerluineruppata. Taamaammatt atornerluinerit iliuusissanik saqqummiussissaagut, tassanilu suliaasaqarfiit akimorlugit atornerluinerit akiuiniarnermik suliniutivut nukittorsassavut. Atornerluinerit akiuiniarluni suliniutit ilaatigut makkuninnga imaqaassapput:

- Katsorsaaneermik ingerlatsisunik meeqqanullu iliuuseqarfignittunik angalasartunik nukittorsaaneq
- Meeqqanut kinguaassiutitigut atornerlunneqartunut aallarasuartartunik upalungaarsimasunillu pilersitsineq
- Kannnguttaatsuliortut katsorsarneqarnissaanik neqeroorut
- Suliaqartunik attuumassuteqartunik tamanik aarlerissuteqarnissamut uuttuummik ilinniartitsineq
- Peqqinnartumik atoqatigiinnikkut inuuneqarneq pillugu meeqqat atuarfiani ilinniartitsissutissanik inerisaaneq
- Inunnik kinguaassiutimikkut atornerlunneqarsimasunik tigusaqarnermi peqqinnissaqarfiup politiinik suleqateqarneranik pitsanngorsaaneq
- Pinerluttaalisitsinermik inatsimmi kinguaassiutitigut pinerliisarnernut tunngasunik sukaterineq, taamaalilluni pinngitsaaliinerit tamatigut pinngitsaaliinertut isigineqartalersillugit

Inuit Ataqtigii Naalakkersuisuni Folketingimilu sulinerminni Kalaallit Nunaata inatsiseqarnermut tunngasuni politikikkut ersarissumik siunertaqarnermik qulakkeeripput. Taamaammatt kinguaassiutitigut atornerluinerit akiuiniarnermi ersarissunik anguniagaqarpugut, aamma inatsiseqarnermut tunngasuni, taakkulu Naalakkersuisut inatsiseqarnermut tunngasuni periusissiatut iliuusissatullu pilersaarutaanni nassuiarneqarput.

MEEQQAT ANGERLARSIMAFFINNI TOQQISSISIMANARTUNIK PERORIARTUSSAPPUT

Meeqqat amerlavallaartut angerlarsiamaffiup avataani peroriartorput. Meerarpassuit siusissukkut eqqortumik ikiorserneqanngitsoortartut amerlapput. Angajoqqaat angajoqqaajulluarnerunissamut piginnaasallit piunassusillillu nukittorsarnissaat suliaasaarput. Tamanna pillugu atuarfinni tamani "Inuunerup atuarfiani" taallugu inuunerissaarnissamut ilinniartinneqarnissamik neqerooruteqassaagut. Meeqqat inuunerissaarnissaat pillugu angajoqqaat pingaaruteqarput, angajoqqaallu angajoqqaajulluarnerunissamut periarfissagissaartut tamatumunnga siunnersorneqarluassapput.

Kalaallit Nunaanni meeqqat 6 aamma 7 procentit missaanniittut angerlarsimaffimmik avataanut inissinneqarsimasut kisitsisit takutippaat. Taakku amerlavallaarput. Inuit Ataqtigii ilaqutariinnut ataatsimoorussamik aallaaveqarnissaq sorsuutigiumavaat, taamaalilluta ilaqutariinnik nukittuunik amerlanernik peqalerlutalu meeqqat ikinnerusut inissinneqartaleqqullugit. Taamaaliornissamik assigiinngiiaartunik suliniuteqarnissaq pisariaqarpoq. Ilaqtariit isummersoqatigiissinneri, tassani meeqqap sumiginnakkap sulissunneqarnerani ilaqutariit tamakkerlugit akuliutsinneqarnerisigut, ilaqutariit ikorfartornissaannut qulaajagassat tamakkerlugit qulaajarneqareersinnissaat sallertut periusaassaaq.

Suliniutini inersimasunut aarlerinartorsiortunut ataatsimut suliniutit aamma ilaatinneqassapput, taamaaliornikkut aamma meeqqat ilaqutariit avataanut inissinneqartarnerat pinaveersimatissagatsigu. Angajoqqaanut nukittorsaanermik suliniarnermi suliniuteqajaarnissaq pisariaqarpoq, taamaammallu angajoqqaanngornissamut piareersarnermik suliniut MANU inerisaqqissavarpup, taamaalilluni ajornartorsiutinut amerlanernut sammitinneqalersin-

naaqqullugu, nunarpullu tamakkerlugu ingerlanneqarsinnaaleqqullugu.

ULLOQ UNNUARLU ANGERLARSIMAFFINNIK NUKITTORSAANEQ

Meeraqarpoq pisariaqartitsinerat aallaavigalugu ulloq unnuarlu angerlarsimaffinniitinnissaanik pitsaanerpaajusutut nalilertariaqartunik. Taamaammatt ulloq unnuarlu angerlarsimaffinnut immikkoortoq tamakkerlugu nukittorsarneqassaaq. Meeqqat katsorsartissinnaanissamat periarfissaatsa pitsaalluinnarnissaat sullissisuisalu piginnaasaqassusaasa inerisartuarnissaat nukittorsaavigisariaqarparput. Ullumikkut siunissamilu meeqqat sumiginnagaanerpaaq amerlanertigut meeqqanut angerlarsimaffinnut inissinneqartarnissaat aqqutissatut isigaarput. Perorsaasut tarnikkut katsorsaaneramik suliaqartut allallu meeqqamut avatangiisaasut, meeqqap toqqissisimanartumik ataqatigiissumillu inuuneqarnissaanik pilersitsinissami eqqortunik sakkussaqaassapput.

Iliuseriniakkavut:

- Perorsaasunik amerlanernik ilinniartitsineq – najugaq qimannagu ilinniartitsinikkut ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni sulinissamat immikkut sammisalinnik
- Ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni sulinermi atukkanik pitsanngorsaaneq, sulisut amerlassusaat pitsaanerutilugu ilinniaqqinnissamullu periarfissagissaarnerutilugu
- Psykoterapeutit supervisoritullu ilinniarsinnaanermut periarfissagissaarnerunissaq, ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni sulisut sakkussagissaarnerutikkumallugit
- Meeqqanut inuusuttunullu ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni ilaqtariinnut inissaqartitsineq

ANGAJOQQAARSIANIK NUKITTORSAANEQ

Meeqqattaq amerlasuut angajoqqaarsiaminni peroriartortussaapput. Taamaammallu Inuit Ataqatigiit angajoqqaarsiat eqqortumik ilinniartinneqarlutillu pikkorissaanernut eqqortunut peqataasarnissaat qulakkeerniarpaat, taamaalilluni angajoqqaarsiat tamarmik, meeqqamik sumiginnakkamik ilaqtaminnut ilanngutsitsinerikkut suliasamat annertoorsuarmut akisussaaffeqarfiusorujussuarmullu piareersimalluinnarsinnaaqqullugit.

Taamaammatt:

- Angajoqqaarsiaaneq pillugu periusissiusaagut meeqqat amerlanerusut ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni inissinneqaratik angajoqqaarsianiinnissaat pillugu
- Nuna tamakkerlugu angajoqqaarsiaaneramik inuusutissarsiutilinnik, tassa angajoqqaarsianik perorsaasutut assigisaannilluunniit ilinniarsimasunik peqalernissaq qulakkiissavarput.

Angajoqqaarsianngornermi ajunngitsorsiassaq tunngavissani pingaarnerpaaajunngisaannassaag, ajunngitsorsiarsarli taamatullu nerisanut atisassanullu ajunngitsorsiassat ullutsinnut nalequttuussapput.

SULINIUTEQAREERNERMI MALITSEQARTITSINERNIK PITSAASUNIK NEQEROORUTIT

Suliniuteqareernerup kingorna inuusuttunut 18-liisunut angerlarsimaffiullu avatanut inissinneqarsimasunut amerlanerusunik periarfissaqartitsissaagut. Nammineq ineqarnissamat sungiusarneq, initaarnissamat aqqutisunneqarneq, ilinniartitaaneq suliffissaqarnerlu aningaasaqarnikkullu ingerlatsilluarnissamat sakkussat sammineqassapput.

Meeqqat tapersorneqarnissaat pillugu inatsisikkut nutaakkut inuusuttut 18-it 23-illu akornanni ukioqartut suliniuteqarfigineqareerneranni malitseqartitsinissamik qulakkeerinnaapput. Inuusuttup kialuunniit ikorfartorneqarnissamik suli pisariaqartitsisup 18-iliinera piinnarlugu sapanginneqannginnissaa pingaaruteqarpoq. Taamaammatt

nuna tamakkerlugu suliniuteqareernerup kingorna malitseqartitsinissanik pitsaasunik naapertuuttunillu ineriartortitsissaagut. Tamanna ilinniartitaanermi suliffeqarnermiluunniit immikkut suliniuteqarnikkut ingerlanneqarsinnaavoq. Taamaaliornikkut inuusuttut ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmeereerneranni angajoqqaarsiaminneereer-nerminniluunniit toqqissisimanartumik najugaqarnissaat qulakkeerinneqataaffigineqarsinnaavoq.

KOMMUNINI NUKITTUNERUSUMIK SULIANIK INGERLATSINEQ

Kommunit amerlasuut meeqqanut tunngasunik sulianik kinguussaaqqapput. Suliat amerlavallaat uninngaannarput. Inuit Ataqatigiit kommunini sulianik ingerlatsisut suliaasa amerlanerpaaffilerneqarnissaannik aalajangersaanis-samik suliniut nangissavaat. Tamanna kommuni ataaseq suleqatigalugu nunatsinni kisitsimmik naapertuuttumik paasiniaanikkut ingerlanneqassaaq, aallaqqaammullu suliat qanoq amerlassuseqarnissaannut siunnersuutaannar-tut atussalluni.

Nuna tamakkerlugu nalunaaruteqartarnermut tunngasunik assigiissumik aqqissuunneqassapput. Periarfissaq ta-manna meeqqat tapersorneqarnissaat pillugu inatsisikkut periarfissatut qulakkeerparput. Tamanna sukkaneru-sumik eqaannerusumillu sulianik ingerlatsinissamik qulakkeerissaaq, Naalakkersuisullu kommunit assigiiaartumik pitsaasumillu inatsimmi tassani aalajangersakkanik atuutsitsinissaat ikorfartussavaat.

INUUNERINNEQ – PEQQINNISSAQARFIK ISUMAGINNILLUARTOQ

Peqqinneq napparsimanermit tunngaannangilaq, inuunerinnermullu aamma tunngavoq. Peqqinneq inuup inuu-nerup naleqassusaanik paasinninneraniippoq. Inuunerup naleqassusaanik misigisimasinnaaneq, inuiaqatigiit aamma qanoq aqqissugaaneraniippoq. Inuit Ataqatigiit anguniarpaat, nunatsinni inuit tamarmik, inuunerup nale-qassusaanik misigisimatinneqarlutik inuunissaat. Inissaqartitaaneq, suliffeqarneq, ilinniagaqarsinnaaneq peqqin-nissakkullu pitsaasumik sullinneqarsinnaaneq, inuup naleqassutsimik misigisimanissaanut tunngaviulluinnarput. Taamaattumik inuiaqatigiit peqqissut pilersinneqassapput timikkut, tarnikkut inooqatigiinnikkullu atugarissaar-nissamik atugaqarnissap aqputtissiuuttuarneqarnerata piviusunngortinneqarneratigut.

Inuit Ataqatigiit sulissutigissavaat:

- Peqqinnissaqarfik innuttaasunut suleqatigiinnikkut sullissilluartoq, paaseqatigiiffiusoq. Innuttaasut pisariaqarti-taannik tusarnaartoq, paasinnittorlu.
- Peqqinnissaqarfik suliffigissallugu pilerinartoq, ineriartorfiusoq, ilinniagaqarfiit, suliffeqarfiillu akimorlugit sule-qatigiinnermik pingaartitsisoq
- Peqqinnissaqarfik pinaveersaartitsinermik pingaartitsinermigut nappaatinik Inuunerissarfiit aqputigalugit pitsaaliuisoq.

Upperaarput pinaveersaartitsineq inuup peqqinnerulernissaanik aqputtissieqataasinnaasoq. Taamaattumik ukiuni arlalippangortuni, pinaveersaartitsinermut tunngatillugu siunniunneqarsimasut, Inuit Ataqatigiinniit ingerlate-qjissallugit piareersimavugut.

Meerartaarnissamat immikkut suliarineqarnissaminut pisariaqartitsisut meeqqap aappasaanik aamma akeqann-gitsumik ikiorneqarnissaat sulissutigiumavarput. Naapertuuttutummi tamanna isigaarput nunatsinni inuit amerla-nerulernissatsinnik tamatta anguniagaqaratta.

PINAVEERSAARTITSINEQ

Pingaartittariaqalersutulli isigisarput tassaavoq, inunnut qaninnerusumik pinaveersaartitsinermik ingerlatsilernissaq. Atuagassiat isiginnaarutillu naammangillat, innuttaasut pinaveersaartitsinermik suliniarfigineqarnissaanni. Pinaveersaartitsinermik sulineq inuit tikinnerullugit ingerlanneqartariaqarpoq. Tamanna pisinnaavoq pinaveersaartitsinermik suliallit amerlisarnerisigut, taakkuusussaammata ilaatigut soorlu katersortarfiit atorlugit paasit-siniaanermik ingerlatsinnaasut.

Kinaluunniit nunatsinni katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsisoq periarfissinneqarsinnaasariaqarpoq, ilaatigut nunatsinni aammalumi nunani allani katsorsarneqarsinnaanermik. Inuit Ataqtigiit sulissutigissavaat, innuttaasut piffissaq sivisoq atorlugu katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsilersimasut, qanigisaminnillu ilaqarnissamik pisariaqartitsisut, sulii ullumikkornit pitsaaneruserumik sullinneqarsinnaanissaat. Tamanna anguniarsinnaavarput kattuffinnik suleqateqarnikkut.

SULISUT ILINNIARLUARNERUSIMASUT

Ulloq unnuarlu napparsimasunik, innarluutilinnik utoqqarnillu sullivinni pitsaalluinnartumik, inuup naleqassusianik paasinniffiusumik aammalu ileqqorissaanermik imaqarluartumik sullissinerup pitsanngorsartuarneqarnissaa Inuit Ataqtigiit suleqataaffigissavaat. Peqqinnissaq pillugu sullissisut, sineriammi pingaaruteqarlunnarlutik inissisimasut, ilinniakkatigut qaffassartuarneqarnissaat pisariaqarpoq. Taamaattumik ilaatigut peqqinnissaq pillugu ilinniartitaanerit, ilinniarfimmi ataasiinnarmi ingerlannagit, siammasinnerusumik ingerlanneqarsinnaalernissaat misissorneqartariaqarpoq.

Nunatsinni Peqqissaavinni aammalu Nunatta Naapparsimmavissuani sulisut, sorliuneri apeqqutaatinnagit ilin-niarsimassutsikkut inerisarneqartuaannarnissaat, Inuit Ataqtigiit pingaartippaat. Ilinniarluarsimanerup kingune-rissammagu innuttaasut, napparsimmavinni uninngassuuppata, nakorsiaappata imaluunniit Kommuunit ataanni paaqquttarineqartuuppata, pitsaanermik sullinneqarnissaannut aqutissiuqataasussa.

TIMERSORNEQ TAMANUT

Timersorneq qiimanerulersitsisuuvoq. Timersortartup kialluunniit tamanna ilisarisinnaavaa; nikallungalaalersi-matilluni nukissaaleqilersimatilluniluunniit timersoreersimatulluni qiimanerulernermik nukissaqarnerulernemillu tunisisarnera.

Timersoqtigiiffiit aqutigalugu inuunerup sinnerani ikinngutitaartorneq aqutissiuunneqartarpoq minnerunngit-sumillu inuunerup ingerlanerani soorlu atuarnemi, ilinniarnemi, suliffissarsionermilunniit atorfissaqartinneqar-luortoq tassalu imminut tatiginerulerneq aamma pilersinneqartarluni.

Timersorneq aamma inuiaqtigiinnik ataatsimuulersitsisarpoq. Nunanut allanut unammisartuutivut unammileraan-gata avissaartuunnerput puortarparput ataatsimoortorsuannngortarlutalu.

TIMERSORNIKKUT PINAVEERSAARTITSINEQ

Timersorneq pinaveersaartitsinertut sakkussatsialaavoq. Inuit amerlasoorpassuit timersorneq aqutigalugu pujor-tarajuppallaalernissartik, imerajuppallaalernissartik, ikiaroorajuppallaalernissartillugu pinaveersaartittarmassuk

Minnerunngitsumik timersorneq aqutigalugu inooriaatsimik tunngaveqartumik nappaataalersinnaasut soorlu; Sukkortunngorneq, pualavallaalernerneq taqqatigulluunniit milittoorsinnaanerit pinaveersaartinneqarsinnaasut

ilisimaneqarpoq.

Taamaammat timersorneq Inuit Ataqatigiit pingaartipparput ukualu timersornermik aallutaqarnerulernissamut anguniarniarlutigit:

- Meqqerivinni meeqqat timiminnik aalatitsinerulernissaat aqutissiukkusupparput, silamik pingortitamillu atuinerulersitsinikkut aammalu timersortarfinnik atuinerulersitsinikkut
- Meeqqat atuarfianni anitsiartarfinni timip aalatinnerulernissaanut atortorissaarutaasinnaasunut aningaasaliissuteqarusuppugut. Aammalu sapaatip akunneranut akunnernik marlunnik atuartut timersornerulernissaat aqutissiukkusupparput
- Timersoqatigiiffiit nunatsinni pissartanngornerniuuttarneri avataatigut nunatta iluani imminnut unammisaqattarnerulernissaat aqutissiukkumallugu angalanissamut atugassaannut naleqquttumik aningaasaliissuteqarusuppugut

Inuit Ataqatigiit timersorneq timigissarnerlu pillugit inatsisit 6.juni 2016-mi atuutilersinneqartoq pilersipparput.

2018-mut aningaasanut inatsit aqutigalugu nunanut allanut unammisartunut 250.000,- tapiissutaasartut 1 mio. kr-nut qaffanneqarnissaat piviusunngortipparput. Timersoqatigiiffillu aningaasanik katersuinarlutik nipilersortartunik tikisitsisalerneqarnissaannut 1 mio.kr. aamma aningaasaliissutigalutigit.

NALIGIISSUTUT INOOQQULLUTA – INUIT INNARLUUTILLIT ATUGAAT

Inuit pisinnaatitaaffii aallaavigalugit nunatsinni inuit innarluutillit atugaat sutigut tamatigut pitsanngorsassavagut. Inuit innarluutillit inuiaqatigiinni naligiissitaanissaminnut pisinnaatitaaffeqarput. Tamanna isumaqarpoq inuiaqatigiinni ineqarnermut, ilinniartitaanermut, suliffeqarnissamut meeqqallu innarluutillit sapinngisamik angajoqqaaminni peroriartorluarsinnaanissaannut aqutissiussissasugut.

INUIT INNARLUUTILLIT PISINNAATITA AFFII - NALIGIISSITAANEQ

Inuit Ataqatigiinnut inuttut naligiissitsineq tunngavigaarput inuillu innarluutillit inuiaqatigiinni isigineqarnerat inissaqartinneqarnerallu tamatsinnit ammaffigineqarnissaa akisussaaqataaffigineqarnissaalu pisariaqartutut isigaarput.

Inuit Ataqatigiit nuannaarutigaaarput Inuit Innarluutillit Illersuisuata Tiliup pilersinneqarsimanera. Tiliup aningaasalerneqarnerata ukiuni aggersuni annertusarneqarnissaa pisariaqartutut isigaarput, inuit innarluutillit illersorneqarnerat malunnaatilimmik sunniuteqartikkumallugu.

Inuit Ataqatigiit aamma nuannaarutigaaarput Nuna Tamakkerlugu Inunnik Innarluutilinnik Sullissivik Pissassarfik pilersinneqarsimammat. Nunatsinni inunnik innarluutilinnik sullissineq nukittunerujussuaq pitsaanerujussuarlu pilersikkumallugu Pissassarfiup inerisarneqartuarnissaa minnerunngitsumillu sinerissamut appakaallutik suleriaaseqarnissaat anguniassavarput.

INEQARNEQ

Sapinngisamik inuit innarluutillit amerlanerpaat namminneq najugaqarfearlutik angerlarsimaffeqarnissaat qulakkeerumavarput. Taamaammat inissialionerni inunnut innarluutilinnut naleqqussaareneq qulakkeerumavarput. Nuna tamakkerlugu ineqarnermut politikkimik akuutitsilluartumik inissaqartitsilluartumillu inerisaassaagut, sanaartornermut malitassat (bygningsreglement) nutarternerisigut inunnut innarluutilinnut inissaqartitsinikkut najukkani tamani siuarsaalluta.

ILINNIARTITAANEQ

Inuit innarluutillit, ingammik meeqqat inuusuttullu innarluutillit, ilinniartitaanikkut naligiissumik periarfissaqar-nissaat suliaassaavoq pingaaruteqarluinnartoq. Ullumikkut inunnut innarluutilinnut ilinniartitaanikkut periarfissat annikippallaarujussuarput.

Suliassatut naammasserusutavut tassaapput:

- Ado Lyngep atuarfia Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfiup ataanut nuullugu
  - Ulloq unnuarlu angerlarsimaffiummat
  - Ilinniartitaanikkut neqeroorutitai Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfimmut suleqatigiissutigineqassapput
- Ilinniarfiit immikkut aaqjissukkat (Særligt tilrettelagte uddannelser STU) annertusarlugit
- Ilinniarfinni inunnut innarluutilinnut inissaqartitsineruneq/akuutitsineruneq, imarisaatigut illutatigullu
- Inersimasunngoriartornermi suliffeqarfinnullu appakaannermi ingerlaqqinnissamut aqquutissiussineq pitsaanerusoq

SULIFFEQARNEQ

Inuit innarluutillit suliffeqarnissamut allatuulli pisinnaatitaallutillu pisussaataapput. Soorunami pisinnaasat aallaavigalugit. Taamaamat makku angujumavagut:

- Suliffeqarfeqarnikkut inunnik innarluutilinnik inissaqartitsineruneq – sulisitsisut kommunillu suleqatigalugit
- Suliffeqarfinnik inunnik tapersersortarialinnik suliffissaqartitsisunik siuarsaaneq (Socialøkonomiske virksomheder) – sulisitsisut qanimut suleqatigalugit naalakkersuinikkullu inatsisissamik siunnersuuteqarnikkut
- Suliffiit immikkut illersukkat suliffeqarnikkullu eqaallisaaneq annertusarlugu, suliffissat tulluarsakkat amerlanerit periarfissaatikkumallugit (Flex- og skånejobs)

ISUMASSUINEQ

Perorsaanermik Ilinniarfimmi perorsaasunngorniarnermi inunnik innarluutilinnik isumassuinnermut tapersersuinnermullu ilinniagaqarnerit imartunerulersinneqarnissaat sulissutigissavarput.

Inunnik innarluutilinnik sulisussat ilinniartitaanerup iluani, immikkut sammivilimmik ilinniagaqarsinnaanissaat pisariaqarpoq. Perorsaasutut ilinniarnermi, inunnut innarluutilinnut sammisortaa annertusillugu.

ULLOQ UNNUARLU NEQEROORUTIT

Inuit innarluutillit, meeqqat, inuusuttut, inersimasut utoqqaallu, ilaqartuassapput ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni najugaqarnissaminut pisariaqartitsisunik. Ulloq unnuarlu neqeroorutit qaffasinnerpaamik pitsaassuseqassapput, illutatigut, ilisimasatigut isumassuinikkullu. Pitsanngorsaanissamut suliaasaq annertoqaaq.

Makku angujumavagut:

- Ilutatigut nutarterinnermik ingerlatsinermi, assersuutigalugu Sungiusarfik Ikinngut Ilulissaniittoq, nutaaliaanerumik ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmik pilersitsinissaq
- Ulloq unnuarlu neqeroorutit naammattunik ilinniarsimasunik sulisoqarnissaat pillugu aaqjissuusseqqinneq
- Inunnut innarluutilinnut ulloq unnuarlu neqeroorutini sulinissamut sakkussaqqarneq – ilinniartitaanikkut pikkorisaanikkullu sammivilersuinikkut nukittorsaanikkut
- Ulloq unnuarlu angerlarsimaffiit inissiatut sanaartukkat pisariaqartitsinerli tunngavigalugu isumassorneqarnikkut

sullinneqarfiusut annertunerusumik atugaalersillugulu ineriartortikkumavagut, ingammik inersimasut innarluutilit ataqinassusilimmik inuunermillu naligiissitaaffiusumik inuuneqartitsiffiusut pilersikkumallugit

ILAQUTARIINNEQ

Ilaqutariit innarluutilinnik meerartallit inuusuttortallillu angerlarsimaffimmi isumaginnissinnaanerunissaannut aqqutissiuussinerup politikikkut anguniarneqarnissaa Inuit Ataqatigiit pingaartilluinnakkatta ilagaat. Meeqqat innarluutilit angajoqqaaminni peroriartornissaminnut soorunami aamma pisariaqartitsipput. Taamaammat ilaqtariit meeqqami innarluutilip isumassornissaanut sakkussanik ineriartortitsiffiunissaat anguniarneqartuassaaq. Anguniassavarput:

- PISSASSARFIK aqqutigalugu ilaqtariit pikkorissarsinnaanerannik periarfissaqartitsilluarneq
- Angajoqqaat piffissaq tamakkerlugu meeqqaminnik isumaginnittuusut akissarsiaqartinneqarnerat vederlagiinnaangitsutut inissinneqarnissaa (borgerløn)
- Ilaqtariit innarluutilinnik meerartallit oqilisaassunneqarnissaminnut periarfissagissaarnerunissaat
- Ulluunerani neqeroorutit kommunini annertusarneqarnissaa, aamma imarisaatigut
- Ilinniartitaanikkut inunnik innarluutilinnik ilaqaannillu tapersersuinissamut sullissisunik qaffassaalluarnissaaq

Nunatsinni inunnik innarluutilinnik isumassuisinnaanerput annertusassavarput. Inuit innarluutilit Danmarkimi najugaqarallartariaqartut nuuvissortariaqartullu ikinnerulernissaa Inuit Ataqatigiit anguniassavarput. Danmarkimut ilinniartut uteqqinnermi periarfissagissaarnerunissaat aamma qulakkiissavarput, inuttut innarluutilittut sakkussanik aallersimanermi nunatsinni atorluarsinnaanissaat qulakkeerlugu.

INUIT EQARSARTAATSIKKUT INNARLUUTILLIT

Eqqarsartaatsikkut innarluuteqarneq pillugu nunatsinni ilisimasaqarnerulernissaaq pisariaqarpoq, assersuutigalugu autisme pillugu. Tamanna tunngavigalugu inuiaqatigiinni akuunerulersitsineq inuiaqatigiinnilu akuerinnineq annertunerusoq angussavarput.

Inunnik innarluutilinnik inuiaqatigiinni isiginnittariaatsip sutigut tamatigut inerisarnissaa pisariaqarpoq, inuit innarluutilit "immikkoortut" inissinnagit inuiaqatigiinni tamatigut peqataasutut naligiissitaasutullu inissimanissaat angujumallugu. Tamatumunnga tamatta akisussaaqataanerput ilisimaarissavarput. Meeqqat tamarmik mikisuunerannit inunnik innarluutilinnik akuutitsinermut inuttullu naligiitsinermut ilinniartissavavut.

Nunatsinni utoqqalineq toqqissisimanartuussaaq

Nunatsinni utoqqalineq sutigut tamatigut toqqissisimanartuussaaq. Utoqqaat ilisimasaat atorluassavagut, "Inuunerup ilinniartuunera" pigigaat ilisimavarput. Utoqqaat inuiaqatigiinni pissutsinut isummersortartut pisariaqartippavut. Utoqqaat toqqissisimanartumik inuunillit utoqqaallu inuiaqatigiinni akuulluartut inuiaqatitsinnik nukittorsaaqataapput.

AANAA AATAALU NUNATSINNI PERIARFISSAGISSAARLIK

Inuit Ataqatigiit utoqqalinersiat atugarissaarnikkut ikiorsiissutitut isigaavut kikkullu tamarmik toqqissisimasumik inuuniteqarsinnaanissaannut qulakkeerinnittussatut isigaavut. Tamanna isumaqarpoq utoqqalinersianik inuttut ataqinassusilimmik kikkut tamarmik inuuneqarnissaannik tunngavissiilluta annertussutsikkut inissittariaqarivut. Nunani avannarlerni allani pissutsinut annertunerusumik sanillersuunneqarsinnaasunik periarfissisariaqarpugut. Tamaammat tunngaviusumik utoqqalinersiat pisariaqartitsinerpaanut qaffasinnerunissaat sulissutigissavarput.

Nunatsinni piitsuussutsip politikikkut inissitamik killiliisoqarnissaa Inuit Ataqatigiit ukiorpaalunngortuni sulissutigisi-

mavaat. Killiliussaq politikikkut atorneqarsinnaavoq ilaatigut isumaginninnikkut ikiorsiissutit minnerpaaffilerneqarnissaannut minnerunngitsumillu utoqqaat pitsuullutik utoqqalinnginnissaannut isumannaarinninniarnemi.

Taamaamat ullutsinni pissutsinut atuuttunut utoqqalinersiat tulluunnertut nalilersinnaajumallugu utoqqalinersiat pilugit nassiuasiortoqarnissaa anguniarparput.

Utoqqaat aappallit aapparisaq suliffeqarpat isertitaqarpalluunniit tunngaviumik tapisiaqarnermikkut namminneq aningaasaateqarnissaat utoqqalinersiat 2015-mi aqqissuuteqqinneqarneranni qulakkeerneqarpoq. Utoqqaalli kisimiittut amerlasuut suli akissaatimikkut naammattunik naammattusaaripiloortartut amerlapput. Aqqissuusseqqinnerup sularinerani soorlu oqartugut, utoqqaat kisimiittut isiginiarneqanngippallaarput. Taamaamat utoqqaat kisimiittut ikiorserneqarnerusinnaanissaat sulissutigissavarput.

SULIFFEQARFEQARNEMI UTOQQAAT PERUSUTTUT PISINNAASULLU ATORFISSAQARTIPPAVUT

Assaat sulisinnaasut suli amerlanerit siunissami atorfissaqartissavagut. Taamaamat utoqqaat sulerusuttut sulisinnaasullu piffissaq tamaat ilaaluunniit sulisinnaanerannik annertunerumik periarfissiinissaq pisariaqarpoq. Ersoqatigiinneq tunngavigalugu aqqiisummik suliqarusuppugut, sulisinnaasuseqannginnerpaat utoqqalinersiuteqarnerutillugit qulakkeerinittumik illuatungaaticullu sulinissaminnik kissaatillit imminnut nangittumik pilersornerat attallugu.

UTOQQAAT TAMARIK TOQQISSISIMANARTUMIK ANGERLARSIMAFFEQASSAPPUT

Utoqqalineri tamanut toqqissisimanartumik angerlarsimaffeqarnissaq Inuit Ataqatigiit pingaartitaraarput. Tamanna pissaaq inuk utoqqalineri nammineq illuutiminniippat inissiatiminniippalluunniit, inimik attartorpat, utoqqarnut inissiaanniippat utoqqaalluunniit illuanniippat.

Inuit Ataqatigiit utoqqaat suli amerlanerit sivisunerumik namminneq angerlarsimaffiminniissinnaanissaat qulakkeerusupparput. Taama periarfissaqarnissamat ilisimaaraarput utoqqalinersiat saniatigut nammineq angerlarsimaffeqarnermut annertunerumik tapersorneqarnissaq pisariaqarmat.

Taamaamat:

- Utoqqalinersiuteqartunut nammineq illuutilinnut inissiatilinnullu ikiorsiissutaasinnaasunik pilersitsiniarpugut
- Ilaqtariit kinguaariit arlaliullutik immikkut ineqaraluarlutik qanimut najugaqariaaseqarlutik sanaartornikkut periarfissiinerussaagut
- Angerlarsimaffimmi ikiorteqarnissamat periarfissanik sinaakkutinillu pitsanngorsaassaagut

Angerlarsimaffimmi ikiorteqarnissamat (hjemmehjælp) naammattumik periarfissaqarnissamat aqutissiuussissaagut, angerlarsimaffimmi ikiortinik ilinniartitseqqinnikkut pikkorissaanikkullu. Kommunit angerlarsimaffimmi ikiorteqartitsinissamat pisussaaffii annertusassavagut, utoqqarnik isumassuineri aalaakkaasumik inissiumalluta. Utoqqaat iniminnik attartortut taamatuttaaq toqqissisimanarnerumik atugaqarnissaat nangittumik sulissutigissavarput. 2018-mi ukiup aallartinneranit atuutilerumik ineqarnermut tapit aqqissuuteqqinnerini aappariit attartortut aappaasoq qimaguppat utoqqaalluunniit illuannut nuussimappat kisermaanngortoq ingerlaannartumik ineqarnermut tapisiaminit ilanngaavigineqartarunnaarpoq. Tamanna eqqupparput toqqissisimanarnerumik atugaqarnissaq angujumallugu.

KINGUAARIIT ATAATSIMOORNERUSUT

Ullutsinni ilaqtariippassuarni kinguaariit imminnut ungasillutik inooriaaseqalersimapput. Ilaqtariippassuarnili uto-

qqartatsinnik qanigisatsinnillu qanimut najugaqariaatsimi ataatsimoorneruleqqinnissaq kissaatigineqarpoq/periarfissaatikumavarput. Taamaammat inissialoriaatsit illulioriaatsillu tungaasigut ilaqutariit najugaqarfiinik pilersitsiumavugut (familiehuse), illulioriaaseq aqqutigalugu ilaqutariinni kinguaariit arlallit illoqatigiissinnaanerit najugaqarnikkullu qanigisariissinnaanerit angujumallugu.

UTOQQAAT ILLUI PEQQISSAAVITTUT

Inuit Ataqtigiiit utoqqaat illuisa allannguiffiqineqarnissaat siuliariumavarput. Inuiaqtigiinni inuit peqqissutsimikkut nukittoraluttuinnarput sivilunerusumillu ajorata inuusaarluta. Taamaammat siunissami utoqqaat suli amerlanerit sivilunermik namminneq najugaqarfimminniittarnissaat neriuutigaarput aatsaallu isumassorneqarnikkut peqqissarnikkullu pisariaqartitsineq annertuleraangat utoqqaat illuannut nuunnissaq pisariaqalertartoq ullumikkut takusinnaalereerparput.

Taamaammat:

- Utoqqaat illui peqqissaavinngorlugit aqqissuuteqqissapput
- Utoqqaat illuini peqqissarnissamat periarfissanik pitsaanerusunik amerlanerusunillu pilersitsissaagut
- Utoqqaat illuisa peqqinnissaqarfimmu attaveqarnerit annertunerulissaaq, assersuutigalugu kommunit peqqinnissaqarfiullu najukkani tamani ulluinnarni qanimut suleqatigiinnerulernissaat aqqutissiuuttariaqarpoq
- Puigortunngortunut immikkoortortaqrifiit piviusunngortinneqassapput
- Isumassuinermit suliallit akornanni puigortunngornermut ilisimasaniq qaffassaassaagut
- Utoqqarnik isumassuinermit suliallit tamatigoortumik utoqqarnut tunngasunik ilisimasaqarnerulernissaat suliarissavarput

Ilisimaaraarput utoqqaat illui angerlarsimaffimmit nuuffiginerini illut angisoorujussuurtut misinnarsinnaasarmata, taamaammat utoqqaat illuisa angerlarsimaffippalaartumik aqqissuunneqartarnissaat pingaartipparput.

PUIGORTUNNGORTUNUT IMMIKKOORTORTAT

Utoqqaat illuini puigortunngortunut immikkoortortaqrarnissaq pisariaqarpoq. Puigortunngorneq nunatsinni annertusiar-tuinnarpoq immikkullu isumassueriaatsit annertunerusumik utoqqarnik sullissisunit pikkorissarfigineqartariaqarput. Puigortunngorneq ilaqutariinnut imaannaanngittaqaq nunatsinnilu puigortunngorneq pillugu ilisimasaqarnerunissaq pisariaqarpoq. Kommunini tamani puigortunngornermut siunnersortinik peqarnissaq pisariaqarpoq, tamatumali saniatigut ilinniartitaanikkut inulerisut akornanni puigortunngornermut ilisimasaniq annertusaassaagut.

Utoqqaat illuini sanaartornikkut naleqqussaanerit suli annertunerusumik ingerlanneqartariaqarput. Taamaammat Inuit Ataqtigiiit utoqqaat illuisa nutarternerini puigortunngortunut immikkoortortanik sanasoqartalernissaa qulakkiissavarput, minnerunngitsumillu angerlarsimaffittut atortorissaarutigullu puigortunngortunut tulluarsagaassallutik.

NUNAQARFINNI TOQQISSISIMANARTUMIK UTOQQALINEQ

Nunaqarfinnitaaq utoqqalineq toqqissisimanarnerussaaq nunaqarfigisamilu utoqqalinermit najugaqaannarnissamik periarfissat annertusassavut.

- Nunaqarfinnut naleqquttunik utoqqarnut najugaqarfiit ataatsimoortut inerisarneqassapput sanaartornermilu utoqqarnut inissianik naleqqussakkanik pilersuisoqassalluni
- Nunaqarfinni sullissisuusut PKU (pikkorissarnermut aningaasaliissutit) aqqutigalugu ilinniaqqinnissamat periarfissat annertusassavagut, isumassuinermit peqqissaanermullu nukittorsaataasunik.

ILINNIARTITAANIKKUT UTOQQARNIK ISUMAGINNINNERMIK NUKITTORSAANEQ

Isumaginninnerup iluani ilinniartitaanerit aqqutigalugit assaat kialaartut utoqqarnik isumaginnittuusut nukittuneruler-nissaat nangittumik sulissutigissavarput. Utoqqaat illuini sullissisut sulii amerlanerit peqqissaasutut, sundhedsassis-tentitut peqqissaanermi ikiortitulluunniit (sundhedsmedhjælper) ilinniarsimasuunissaat qulakkiissavarput. Utoqqarnik isumassuinnermi perorsaanermik ilinniarnermi immikkut ilisimasaqarnerulernissaq anguniassavarput. Aammattaaq isu-maginninnermi ikiortitut socialassistentitullu ilinniarnermi utoqqarnik isumassuinnerup annertuumik sammeneqarnissaa sulissutigissavarput. Tamanna ilinniartitaanikkut Peqqissarnermik Ilinniariup (PI) Persorsaanermillu Ilinniariup (SPS) ilinniartitaanikkut imarisaasa qviaqqinnerisigut suliarissavarput.

UTOQQARNUT SAMMISAQARNERMUT NEQEROORUTIT NUANNERSUT

Nunatsinni utoqqarpasut timersornermi peqatigiiffeqarnikkut peqqissuunissartik sulissutigimmassuk Inuit Ataqatigiit nuannaarutigaarput. Utoqqaat sammisaqarnikkut peqqissuunissaat ulluinnarnilu suffeqarnissaat annertusarumavagut. Naalakkersuisut Isumaginninnermut Aqutsisoqarfiat Kommunit suleqatigalugit periarfissanik annertusaanissamut aqqu-tissiuussinissaat qulakkiissavarput.

- Utoqqarnut højskolertitsinerit annertusassavagut, utoqqaat ilisimasaminnik avitseqatigiiffigisinnaasaannik annertusaavigisinnaasaannillu.
- Peqqinnissaqarfimmi utoqqarnut sungiusaqqinnerit annerusumik neqeroorutigineqassapput (rehabilitering) uto-qqaat timimikkut eqqarsartaatsimikkullu nukittorsarnissamut pisariaqartitsisut periarfissaqarnerutikkumallugit.
- Kulturikkut utoqqarnut neqeroorutit annertunerusut pilersissavagut

Kalaallit assassornikkut ilisimasavut amerlasuutigut utoqqarnit pigineqarput ingerlateqqinnissaallu pillugu sannavinnik utoqqarnit, meeqqanit, inuusuttunit inersimasuniillu orninneqarsinnaasunik pilersitsinikkut tamanna qulakkiissavarput. Utoqqaat ilisimasaat eriajisassatut isigaavut.

UTOQQARNUT SIUNNERSORTEQARNEQ

Kommunini utoqqarnut siunnersuisoqatigeeqarneq annertusiartorpoq. Tamanna nuannaarutigaarput. Aamma nuannaarutigaarput Kattuffik Utoqqaat Nipaata malunnaatilimmik naalakkersuinikkut suliani akuusarmata nangittumillu Kattuffik Utoqqaat Nipaata suleqatigilluarneqarnera sulissutigissavarput.

Kommunini utoqqaat siunnersuisoqatigiivisa Kattuffillu Utoqqaat Nipaata siunnersorneqarnissaminnut pisariaqartitsi-nerat tusaavarput taamaammallu kommunini utoqqarnut siunnersorteqarsinnaanerup saniatigut Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmi utoqqarnut siunnersorteqarnissaaq qulakkiissavarput. Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmi utoqqar-nut siunnersorti inatsisit utoqqarnut attuumassuteqartut pillugit siunnersuisinnaassaaq allatigullu sumut saaffiginnis-sinnaanermut siunnersuisassalluni.

KULTUURI EQQUMIITSULIORNERLU PISSASSARFIUSOQ

KULTUURIKKUT PIKIAAALARNEQ INUIAQATIGIITTUT NUKISSANIK AALLERFISSARAARPUT.

Inuiaqatigiit anersaakkut nukittuut kinaassutsiminnik ilisimaarinnittut ataatsimut kulturiminnik kivitseqatigiissapput. Inuit Ataqatigiit sulissutigissavaat kulturilerisortatta sullivissaat pilersissallugu. Qulakkeerumavarput isiginnartitsi-sartut, nipilersortartut, filmiortartut allallumi ataatsimoorlutik sulii annertunerusumik suliaqarsinnaalernissaat. Kultu-ritta inuit akornanni nunarsuarmioqatitsinnilu siammarterisinnaanerit aqqutissiuunneqassaaq. Siunissami kulturikkut

suliniutit takornariaqarnikkut aningaasarsiorfiusinnaasunilu tamani malunnaatilimmik pissarsiaqaataanerulernissaat aqqutissiuukkumallutigu.

EQQUMIITSULIORNEQ PIUNERUVOQ

Inuuneq piuneruvoq, eqqumiitsuliorneq inuuneruvoq. Eqqumiitsuliorneq siuariartortitsinermut ilaalluinnarpoq, eqqumiitsuliornerlu anersaakkut nukittorsarfittut aningaasarsiornikkullu pissassarfittut atussavarput. Eqqumiitsuliornerlu tamar-mik tunngavissaqarluarnissaat suliariumavarput. Eqqumiitsuliornerlu tamatigut kiffaanngissuseqarnissaat Inuit Ataqatigiinnut tunngaviulluinnarpoq.

Eqqumiitsuliornerlu aalajangersimasumik amerlassusillit, soorlu tamatigut pingasukkaarlutik, ukiumut aningaasarsiaqar-tilerlugit eqqumiitsuliornerminnik ineriartortitsinissaannut periarfissikkumavagut. Eqqumiitsuliorneq inuiaqatigiinni pikialaartitsisoq eqqumiitsuliornerlu inuussutigineqarsinnaasoq siuarsassavarput, nunatta aamma avataani kiinner-nitsinnut nukittorsassusaq.

INATSIINIK ATUUTSITSINEQ ISUMMERSORFIGINERUSARIAQAGAQ

Inatsiinik atuutsitsinermut suliassaqarfik naalagaaffiup suli akisussaaffigaa. Suliassaqarfiit angerlaassinnaasatta akornanni oqimaannerpaat annertunerpaallu ilagaat. Taamaammat naalagaaffimmut namminersorneq pillugu isumaqatigiissut tunngavigalugu suliassaqarfiup qaffassarnissaa pitsaassutsikkullu Danmarkimi pissutsinut naleqqiunneqarsinnaanissaa nangittumik piumasarissavarput. Tamanna isumaqanngilaq suliassaqarfimmi aqqitassat Danmarkimi pissutsit ilaaginnarlugit aqqissorneqassasut, isumaqarpoq pitsaassutsikkut innuttaasunillu inatsiseqarnikkut isuman-naatsuunikkut annertusaalluni suliassaqarfiup akisussaaffik tunngavigalugu kivitsiffiqineqarnerunissaa piumasarissagipput.

Tamat oqartussaaqaataanerlu nukittoq pissaanerup pingasoqiusaananerlu atuutsitsiffiusoq nunatta ingerlatissavaa. Tamanna isumaqarpoq Inatsiartut, Naalakkersuisut Eqqartuussiviillu tamarmik immikkut imminnullu attuumassuteqaratik nukittuumik ingerlanneqassasut. Tunngaviusumik inatsisiliassatsinni tamanna aamma erseqqissumik naqissus-erneqassaaq.

PIUMASAVUT SULIARERUSUTAVULLU ERSEQQISSASSAVAGUT

Naalackersuisut qinigaaffimmi maanna naasumi nunatta nammineq inatsisinik atuutsitsinerani periusissiamik suliasanillu pilersaarusiamik suliaqarsimapput. Suliaq tamanna tunngavigalugu naalackersuinikkut erseqqissumik naalagaaffimmut piumasaqarnikkut suliaqarsimapput. Inatsisinik atuutsitsineq pillugu suliat Danmarkimut suliaqarsimapput nunatsinnit inatsisartunit naalackersuisuniillu isummorsorfigineqarnerussapput.

- Ilinniartitaanikkut qaffassaassaagut
  - Pinerluuteqarsimasunik isumaginnittoqarfimmi inissiisarfimmi paarsisunut
  - Najukkani eqqartuussisunut illersuisunullu
- Pinerlineqarsimasut sammeneqarnerat annertusissavarput
- Nunaqarfimmi tamani minnerpaamik marlunnik kommunefogedeqarnissaq pillugu anguniagalimmik suliniuteqarnissaq qulakkiissavarput

NUNARSUARMIOQATAAVUGUT

Inuit Ataqtigiit pingartipparput, nunanut allanut tunngasumik politikkip tungaatigut peqataasarnitta, ilisimasatta pinginaanittalu ingerlaavartumik annertusarnissaat.

Nunatsinni suliassaqaqaagut, kisianni aamma nunarsuup sinneranut akisussaaqataavugut. Inuit Ataqtigiit tamatigut anguniarusuppaa, Nunatta nunanut allanut isumaqtigiissutit tunngavigalugit pisussaaffimminik eqquutsisarnissaa, aammalu immitsinnut nunarsuarmioqataasutut isigissaagut kikkullu tamarmik oqartussaaqataanerannik nammaqtigiinnermillu illersuisutut isigissasugut.

SILAP PISSUSIA AVATANGIISILLU PILLUGIT ERSEQQISSULIORNEQ

Nunatta sumi inissisimamera tunngavigalugu nunarsuarmioqtigiinnut sunniuteqarnerput aammalu pingortitatsinni pisuussutaativut, uumassusillit uumassuseqanngitsullu, pequtugalugit Nunarput nunat tamalaat akornanni pingartinneqartutut inissisimavoq. Nunatsinni nunap iluani, qaqqani immamilu pisuussutit nassaassaapput, nunanit allarpassuaranit soqutigineqarlunnartut.

Nunarsuarmioqtigiit silap pissusia pillugu eqqartuileraangata nunatta nipaa erseqqillunilu paatsoorneqarsinnaasannngilaq. Silap pissusiata allangornerata nunatsinnik sammisaqarnerunermik malitseqarsimavoq avatangiisitsinnillu paaqqutarinnilluarnitsinnik erseqqissumik takutitsissaagut. Silap pissusia pillugu anguniakkanik erseqqissunik immitsinnut anguniagassissaagut avatangiisinullu tunngasuni suliaqarusussuseqarnerussalluta. Avatangiisinut aningaasaateqarfik, silap pissusiata allangorneranut nalimmassaanerit nunallu tamalaat akornanni silap pissusia pillugu isumaqtiginninniartoqartillugu peqataaneq aqqutissaapput.

NUNANUT ALLANUT SILLIMANIARNERMULLU POLITIKKIMIK INGERLATSIVUGUT

Naalagaaffinnik allanik nunanilu allani suliffeqarfissuarnik isumaqatigiinniarnernik ingerlataqaraangatta tassaasarpooq tigussaasumik nunanut allanut sillimaniarnermullu politikkimik ingerlatsisugut. Tamanna pisarpoq, naak oqartusaqarfiit taakku namminersorneq pillugu isumaqatigiissut malillugu tamakkiisumik nammeneq oqartussaaffigilersimangikkaluarigut.

Nuna namminiivissoq nunarsuarmi suleqateqartariaqarpoq. Minnerunngitsumik issittumi sanilitta suleqatiginerisigut nukittorsaassaagut. Nunarput saqqumilaassaaq pingaartitanillu inuiaqatigiittut tunngavigisatsinnik siuarsaassalluni. Inuit pisinnaatitaaffii, aamma meeqqat, nunat inoqqaavisa, inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii siuarsassavavut. Nunat-sinniinnaangitsoq aammali nunarsuup sinnerani”.

NUNANUT ALLANUT POLITIKKUT ISSITTUMULLU PERIUSISSIAQ PISARIAQARTINNEQARPOQ

Nunarsuarmi tamat oqartussaaqataanerannik, inuit pisinnaatitaaffinik nammaqatigiinnermillu sorsuuteqarnerit Inuit Ataqtigiit tunngaviumik pingaartitaraat.

Utaqqiinnarnata aqqissuussamik tutsuiginartumillu iliuseqarnitsigut Kalaallit Nunatta nunarsuarmioqatigiinni iliuseqarsinnaassusaa nukittorsassavarput. Taamaaliornikkut Kalaallit Nunatta soqtigisaanik siuarsaassaagut. Tamanna nunani allani aallartitaqarnikkut nukittorsaalluta angussavarput.

Kalaallit Nunarput nunarsuarmioqatigiinni pingaarutilinnik isumaqatiginninniarnerni erseqqissumik nipeqarluni peqataasassaaq, uagut nammitsinnut kisitta pinnata, Issittorli nunarsuup immikkoortuatut aamma pillugu.

Nunanut allanut politikikkut akulusimaneq, ilisimasat naammassisinnaasallu Inuit Ataqtigiit ataavartumik anner-tusarumavaat. Taamaammatt oqaloqatigiinnerit aallartitaqarnerillu aqutugalugit sulineq pingaarutilittut piginnaaneraarput avammut niuernerulernissatsinnut, niueqateqarnissatsinnut nunarsuarmillu avatangiisitsinnik suleqateqarnerulernissamat ilapittuutaassapput. Nunarsuarmik avatangiiserisatsinnik ilisimasavut nunatsinnut nutaanik periarfissanik pilersitsisusarput sunniuteqarnerulernissatsinnut aqutissiuissusat. Niueqateqarnerup avammullu tunisat annertunerulersinneqarnerisigut taamatullu aningaasaliinissamik periarfissanik paasititsinitsigut, aningaasarsiornikkut siuariartornerput annertusillugulu nunatsinni suliffinnik nutaanik pilersitsisinnavugut.

Kalaallit Nunaata nunanut allanut politikikkut periusissiaa kingulleq 2011-meersuovoq. Nunarsuaq avatangiiserput sukkasuumik allanngoriartorpoq, taamaammallu nunanut allanut politikikkut soqtigisatsinnut tunngasumik nutaanik periusissiuissaagut. Taamaammatt periusissiaq ilummut inuiaqatigiinnut avammullu nunarsuup sinneranut Kalaallit Nunaata nunarsuarmioqatigiinni qanoq inissisimaneramik oqariartortuussaaq. Kalaallit Nunaata nunanut allanut politikkia nunatta pisariaqartitai aallaavigalugit sanarfineqassaaq.

- Nunani allani aallartitaqarnikkut nukittorsaassaagut sinniisoqarfitsinni amerlanernik atorfilittaqarnikkut
- Sinniisoqarfeqarnikkut sumiiffinni amerlanerni nukittorsaassaagut
  - Kangiani, niueqatigiinneq, avammut tunisaqarneq aningaasaliinerillu sammillugit
  - Londonimi aalisarnermit tunisaqarneq sammillugu
- Suleqatigiinnikkut niueqatigiinnikkullu amerlanerusunik isumaqatigiissusiornernut aqutissiuussissaagut

Taamatut aamma Kalaallit Nunaata Issittumi inissisimanerata erseqqissuunissaa aamma pingaaruteqarpoq. Issittumi innuttaasutut Issittumilu inuiaqatigiittut issittumi iliutsit allanut isumagitissanngilagut. Nammineerluta siuttuuffigisavavut. Taamaammatt Kalaallit Nunaata nammineerluni issittumi politikeqarnissaa Inuit Ataqtigiit siunnersuutigaat, taannalu soorunami politikianut Naalagaaffeqatigiinnut ataqtigiissarneqassaaq.

Issittumi nunanilu avannarlerni sanilivut makkunani suleqatiginerulerusuppavut:

- Niueqatigiinneq
- Ilinniartitaaneq, ilinniartitaanikkut paarlaasseqatigiinneq ilisimatusarnerlu
- Qaammataasakkut attaveqatigiinneq qarasaasiakkullu peqqinnissaqarfinni sullissinnermut sakkussatigut
- Nunani avannarlerni suleqatigiinnermi peqataaneruneq ersialaernerunerlu

Kalaallit Issittumut nunanullu allanut periusissiaqarnerat Naalagaaffeqatigiit ataatsimoorussamik periusissiaannut akerliusutut isigineqartariaqangilaq, Naalagaaffeqatigiimmi akornanni Kalaallit Nunaata nammineq ersarinnerusumik siunissamullu isiginninnerusumik inissisimanissaa pingaartipparput. Taamaaliornikkut nammineq Issittumut nunanullu allanut politikivut nammineerluta ineriartortissavavut.

ILLERSORNISSAKKUT POLITIKKIMI PEQATAANEQ

Namminersorneq pillugu inatsit naapertorlugu nunanut allanut illersornissamulluunniit sillimaniarnermullu oqartussaaffiit tamakkiisumik oqartussaaffigilersinnaangilagut. Tamannali politikikkut niuernikkullu ingerlatsinitta oqartussaqaarfinnut taakkununga sunniinginnissaatut paasineqassangilaq – annertuunimmi sunniisarput.

Illersornissaqarfiup kalaallinik akuutitsinerunissamik aallussineranik annertusaaqataavugut. Inuinnaat akornanni nammineq piumassuserlu aallaavigalugit. Suliniutit taakku nukittorsassavavut. Inatsisartuni, Naalakkersuisuni Folke-tingimilu qanoq iliornikkut taakku Kalaallit Nunaanni isumagisassaannik nukittorsaanissaannut ersarissunik angunia-qaqarpugut. Amerlanerit inuinnartut Illersornissaqarfinni, soorlu oqartussaaneramik ingerlatsinnermi ikiuniarnermillu sulinnermi suliffeqaarnermikkut peqataassapput, soorluttaaq inuiaqatigiinnut akuuleqqinnissap ilaatut Illersornissaqarfiup ingerlataanni inuiaqatigiinnut iluaqutaasumik sullissinissamut periarfissat misissorneqassasut. Nakkutilliinnermik annertusaaneq, teknologimik, soorlu satellitinik droninillu annertunerusumik atuinerit, piffinni najugaqartut peqataatillugit illersornissaqarfiup nukittorsarnerannut ilapittuissapput:

- Issittumut toqqissisimanartumut eqqissisimasumullu ilapittuineq
- Camp Century sakkutooqaarfikunilu tamani tamakkiisumik saliinerit
- Issittumi sakkutooqaarnermik annikillisaaneq
- Illersornissaqarfiup Issittumi sulianik isumaginninneranut kalaallit annertunerusumik akuutinnerat
  - Arktisk Kommandomi sakkutuujungitsutut sulisut tamakkerlutik 2030-iutinnagu nunaqavissuunissaat
- Issittumi isumannaannerusumik angallanneq, inunnut avatangiisinullu
- Ingerlatsisunik allanik nukittuumik suleqateqarneq, minnerunngitsumik Kalaallit Nunaanni suliassanut atatillugu
  - Assersuutigalugu ujaasinernut annaassiniarnernullu upalungaarsimanermullu Canada Islandilu sungiusaqatigisarnissaat
- Amerikamiut Kalaallit Nunaanniinnerannut erseqqissumik piumasaqaateqarneq, pingaartumik Pituffimmut tunngatillugu

SULLISSINISSAMIK ISUMAQATIGIISSUTIT ALLANNGORAQATTAARTUT NAMMANNGILLAT

Inuit Ataqatigiit 2014-ip ukiaanilli Pituffimmi sullissinissamik isumaqatigiissutip annaaneqarnera saqqummersalli, Kalaallit Nunaata Amerikarmiut nunatsinniinneranni sunniteqarnerunissaat qulakkeerniarlugu ilungersuuteqarput. Inuiaqatigiinnut kalaallinut iluaqutsiisussamik piaartumik aqqiisoqarnissaa piumasaraarput. Illersornissamut isumaqatigiissummut tunngasut isumaqatiginninniaqqinnissaq siunertarlugu qulaajaavigineqarnissaannik kissaateqarput. Tamanna aalajangiusimavarput.

Illersornissamut isumaqatigiissuteqarnerup kingorna pissutsit allanngorsimaqaat. Isumaqatigiissummut tapilius-saqarnerup kingorna annertuunik pisoqarfiuvoq. Kalaallit Nunaat namminiilivinnissami tungaanut ingerlavoq. Taamaamat nunarput pisuussutivullu pillugit isumaqatiginninniartoqalersillugu peqataatinneqartassaagut. Tamanna minnerunngitsumik nunatta sakkutooqarnermut siunertaqartumik atorneqarnerani immikkut pingaaruteqarpoq.

NUNARSUUP SINNERANUT AMMASUMIK SULEQATAARUSUSSUSEQARTUMILLU PERIUSEQARNEQ

Nunarsuup sinnera peqatigalugu Kalaallit Nunaata eqqissinerup patajaatsuunerullu qulakkeernissaa akisussaaffigaa. Sorsuffinnit qimaasunillu ajornartorsiuteqarfinnit ungasissorsuarmi najugaqarpugut, nunarsuulli sinneranut ilaanerput akuerissavarput. Taamaamat nammaqatigiinneq Inuit Ataqatigiit toqqammavigaat. Namminiilivinnissatsinnik ilungersuuteqarnitsinni, nunarsuarmioqataanitsinni akisussaaqataanerput ingiaqataavoq. Kalaallit Nunarput namminiivissoq imminut mattulluni ingerlassanngilaq. Kalaallit Nunarput namminiivissoq aammalumi Kalaallit Nunarput namminiileriartortoq nunarsuup sinnerani periarfissaqarfinni akuussaaq.

Tamanna nunat tamat akornanni silaannaap allanngoriartornera pillugu isumaqatiginninniarnerni, killilersugaanngitsumik niueqatigiinnermik isumaqatigiissuteqarnerni kiisalu nunarsuarmi eqqissinnermik siunertaqartumik suliniuteqarnermi atuutsissaaq.

Kalaallit Nunarput sorsunnernut akuussanngilaq. Kalaallilli Nunarput annikkikaluartumilluunniit ikiuniarnernut suleqataassaaq, assersuutigalugu nunarsuarmi qimarngusoqarnikkut ajornartorsiortoqarnerani kaannersuaqarneraniluunniit.

Kalaallit Nunatta inuit pisinnaatitaaffinnik siuarsaanerni annertunerusumik akuliunnissaa kissaatigaarput. Tamatumalu inuit pisinnaatitaaffinut atuutilersitatsinnut naammassinninniarluta ilungersuuteqarnissarput nassataraa.

Peqatigisaanik Kalaallit Nunatta Naalagaaffiit Peqatigiit nungusaataanngitsumik toqqammaveqartumik ineriartornermut anguniagaanut 17-inut tunngatillugu nammineq anguniakkaminik aalajangersaanernik isumaginnissaaq.